

**koornetwerk
nederland**

DE JEUGD FLOREERT IN SAMEN ZINGEN

Pilotproject over nieuwe vormen van samenzingen voor kinderen en jeugd

Rapportage en kennissynthese

Claudia Franzen - Projectleider Kinder- en Jeugdkoorzang

Koornetwerk Nederland

Oktober 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Leeswijzer.....	2
1. Inleiding: een zingende groep voor ieder kind.....	3
2. Projectlijn 1: Stemmingmakers Tilburg - Wijkkorenproject.....	4
2.1 Opzet project.....	4
2.2 Uitvoering en betrokken partijen.....	6
2.3 Opbrengsten, bevindingen en impact.....	9
2.4 Lessen en aanbevelingen.....	12
3. Projectlijn 2: Kangoeroekoren.....	15
3.1 Opzet project.....	15
3.2 Inspiratieverhalen kangoeroekoren.....	16
3.3 Opbrengsten, bevindingen en impact.....	29
3.4 Lessen en aanbevelingen.....	31
4. Projectlijn 3: Netwerkontwikkeling rondom Kinder- en Jeugdkoorzang.....	33
4.1 Opzet project.....	33
4.2 Uitvoering en betrokken partijen.....	33
4.3 Opbrengsten en impact.....	36
4.4 Lessen en aanbevelingen.....	37
5. Conclusies bij de opstart van zanggroepen voor kinderen.....	39
6. Bijlagen.....	40

Leeswijzer

Deze projectrapportage biedt inzicht in de ondernomen activiteiten binnen het project De Jeugd Floreert in Samen Zingen, een pilotproject binnen de regeling Nationaal Akkoord Amateurkunst van het Fonds Cultuurparticipatie. De looptijd van het project was maart 2024 t/m juni 2025.

We onderscheiden drie projectlijnen in hoofdstukken 2, 3, en 4, waarover op vergelijkbare manieren wordt gerapporteerd. Per projectlijn lees je (1) het oorspronkelijke plan, (2) wat er is uitgevoerd, (3) welke opbrengsten en impact dat heeft opgeleverd en (4) wat daarvan is geleerd. Dit laatste wordt geordend aan de hand van de puzzelstukken uit geefzangdoor.nl.

In hoofdstuk 5 is getracht enkele algemene conclusies te trekken, die voortvloeien uit de lessen en aanbevelingen van de verschillende projectlijnen. Dat doen we om succesfactoren te destilleren die (zo veel mogelijk) onafhankelijk van aanpak of context gelden.

De projectleider nam tevens deel aan het NOA-uitwisselingstraject van het LKCA. De rapportage hiervan gebeurt elders en is derhalve niet in dit document opgenomen.

1. Inleiding: een zingende groep voor ieder kind

In het kader van de Pilotregeling Nationaal Akkoord Amateurkunst heeft Koornetwerk Nederland in de periode maart 2024 t/m juni 2025, samen met diverse partners, een pilotproject uitgevoerd. Dat project had de titel De Jeugd floreert in Samen Zingen. De aanleiding voor deze pilot kwam voort uit eerdere inzet op het thema Zingende Jeugd, dat sinds het voorjaar van 2023 verschillende fases heeft doorlopen.

In het verkennend onderzoek De Jeugd Heeft de Toekomst uit 2021, dat in opdracht van Koornetwerk Nederland werd geschreven, wordt geschetst hoe de Kinder- en Jeugdkoorzang in Nederland wordt ondersteund. Een groot aantal betrokkenen uit deze sector uitten de wens voor een fijnmazig zangbestel, waarin voor elk kind dat dat wil een passende plek is waar (samen) gezongen wordt. Logische en laagdrempelige doorstroommogelijkheden in dit zingende ecosysteem zijn nodig, maar niet overal aanwezig.

Binnenschools gebeurt ook al het een en ander als het gaat om muziek en samen zingen in de klas, maar de stap van een kennismakingsles onder schooltijd naar structurele, buitenschoolse kunstbeoefening is groot. De afgelopen tien jaar werd deze op veel plekken ook groter, bijvoorbeeld door het uitblijven van structureel zangonderwijs op school, het verdwijnen van lokale muziekscholen, of het uiteenvallen van (kerk)gemeenschappen waar samenzang gemeengoed is.

Het is voor kinderen en jeugd daardoor niet meer vanzelfsprekend om samen te zingen. Amateurkoren en zanggroepen worstelen hierdoor meer en meer met een gebrek aan jonge zangers. Een mogelijke oplossing is het **opstarten van een laagdrempelige zanggroepen voor kinderen en jeugd**, die buitenschoolse activiteiten organiseert onder de vlag van een lokaal 'volwassenenkoor' of aangesloten bij een bestaande culturele instelling onder de noemer van een 'wijk- of schoolkoor'. In deze pilot kon met het opzetten van zulke nieuwe vormen van samenzingen worden geëxperimenteerd.

Het Herstel- en Toekomstplan voor de koorsector (2023) adviseert daarnaast **een vitaal en landelijk dekkend netwerk rondom Jeugd- en Kinderkoorzang** te ontwikkelen. Hiervoor identificeert het plan drie randvoorwaarden: samenwerking, uitwisseling en zichtbaarheid. De verschillende organisaties binnen de sector willen graag met elkaar in contact komen en blijven, maar kunnen de juiste routes naar elkaar nog niet altijd vinden. Daardoor is er gebrek aan samenhang, is de sector onvoldoende zichtbaar en heeft die weinig stem.

In het voorjaar van 2024 is de blauwdruk Geef Zang Door! gepubliceerd middels een website geefzangdoor.nl. Dit handvest beantwoordt een veelgehoorde vraag uit het veld: men wil namelijk wel nieuwe kinderkoren oprichten, maar weet niet goed hoe. Deze blauwdruk biedt handvatten en uitgangspunten voor het opzetten van lokale, laagdrempelige groepen die samen zingen.

In dit pilotproject werd deze publicatie op verschillende manieren geïmplementeerd, met als doel de succesfactoren van de verschillende werkwijzen te identificeren en testen. Dit is gebeurd via twee projectlijnen, met een netwerkgerichte aanpak. De diverse werkwijzen bieden inzicht in wat voor een jonge doelgroep wel en niet werkt en hoe je dat kunt organiseren. Art-Fact in Tilburg werkte samen met het lokale netwerk aan cultuurmakelaars en de Tilburgse korenfederatie bij het opzetten van zingende jeugdgroepen in de wijk. De drie grootste korenbonden KBZON, BALK (inmiddels samengegaan in Vocalink) en de KCZB werkten samen om kangoeroekoren op te richten: nieuwe jeugdgroepen verbonden aan een bestaand volwassenenkoor.

In een derde projectlijn richtte de projectleider zich op het aanjagen, verbreden en onderhouden van een netwerk voor kinder- en jeugdcoördinatoren en -bestuurders. Voor deze doelgroep werden verschillende online en offline bijeenkomsten georganiseerd, waarin ontmoeting, inspiratie en kennisuitwisseling centraal stond. Daarnaast heeft een klankbordgroep van professionals uit het veld meegedacht over de toekomst van de kinder- en jeugdkoorsector. Daar zijn diverse aanbevelingen uit voortgekomen.

Dit rapport geeft een weergave van de processen die zijn doorlopen en een samenvatting van de successen, geleerde lessen en aanbevelingen. We hopen met deze kennis anderen te inspireren ook zanggroepen op te gaan richten om nog meer kinderen in aanraking te laten komen met samenzang.

Zo kan de hele koorsector bouwen aan een landelijk netwerk voor Kinder- en Jeugdkoorzang. De geleerde lessen en aanbevelingen zijn veelal ook te vertalen naar andere contexten of (amateur)kunstdisciplines.

2. Projectlijn 1: Stemmingmakers Tilburg - Wijkkorenproject

2.1 Opzet project

Tilburg is een echte korenstad met meer dan 100 koren, groot en klein, in verschillende genres. De jeugd- en jongerenkoren maken daar nog slechts 10% van uit. Waar vroeger de jeugd in Brabant nog via de kerk in aanraking kwam met koorzang, is dat nu slechts via familie- en vriendennetwerken en heel soms via school en opleiding. De meeste kinderen komen dus niet meer in aanraking met samenzang, waardoor het huidige aanbod nog meer is verschaald.

Koornetwerk Nederland ging een samenwerking aan met Factorium Cultuurmakers en de Tilburgse ondersteuningsorganisatie Art-Fact om enerzijds meer jeugd in Tilburg het plezier van samenzang te laten ontdekken en anderzijds te onderzoeken welke succesfactoren er zijn voor een toekomstbestendig aanbod dat anno 2024 past bij de jeugd, in Tilburg en daarbuiten. Het project ging *Stemmingmakers* heten, de focus lag daarbij op de lokale (wijk)context.

De uitvoering lag in dit project bij Factorium en Art-Fact. De projectleider van Koornetwerk Nederland zorgde vooraf voor inspiratie en kennis, vanuit de blauwdruk geefzangdoor.nl. Tussentijds was er contact tussen de projectleiders om het proces van het pilotproject te monitoren en evalueren.

Uitgangspunten Stemmingmakers

- Ieder kind in Tilburg moet mee kunnen doen, dat betekent dat beperkingen en drempels om deel te nemen, moeten worden weggenomen. We brengen het samen zingen dicht bij het kind;
- Plezier in samenzang staat voorop, daarom spelen we in op wat de jeugd zelf leuk vindt;
- We werken toe naar een of meerdere presentatiemomenten;
- De website geefzangdoor.nl, ontwikkeld door Koornetwerk Nederland i.s.m. andere bestaande (wijk)koorprojecten, dient als inspiratiebron.

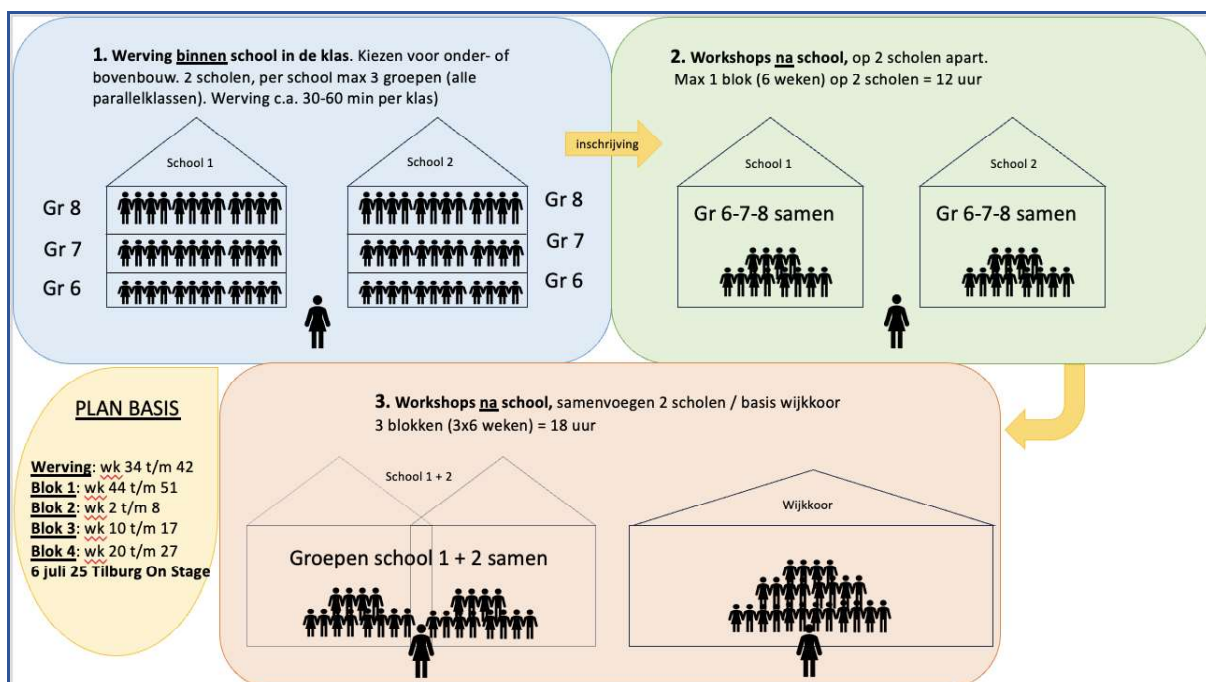
Het basisplan

De werving van Stemmingmakers vond plaats in een drietrapsraket. Van werving binnen de school, naar workshops na schooltijd op verschillende scholen, naar workshops na schooltijd samen op één plek. Elke wijk vraagt om een andere aanpak.

In het basisplan lag de focus op groep 6, 7 en 8. In de praktijk zijn de workshops met name gegeven in groep 3, 4, 5 en 6. Elke klas kreeg een zangworkshop van 30-60 minuten om kennis te maken met samenzang. Daarna konden kinderen zich aanmelden om deel te nemen aan de naschoolse workshops die op dezelfde school gegeven zouden worden.

Planning	
Datum	Activiteit
Mei 24	Kick off stakeholders: draagvlak creëren
Mei – juni 24	Verkenning wijken en (bestaande) koren: overleg cultuurcoaches, koren
Juli – aug 24	Keuze wijken, werving zangdocenten/koördinerenden
Sept – okt 24	Werving: workshops IN de klas
Nov tot kerst	Workshops blok 1 NA school
Za 4 jan 25	Optreden koortjes Sterrentocht
Kerst – carnaval	Workshops blok 2 NA school
Carnaval – meivakantie	Workshops blok 3 NA school
15 maart 2025	'Korendag 1': optreden nieuwe + bestaande jeugdkoren bij Factorium
Meivakantie – juli 25	Workshops blok 4 NA school
Zo 6 juli 25	Slotoptreden Tilburg On Stage: optreden nieuwe + bestaande jeugdkoren Schouwburg/Concertzaal

Zes weken lang volgden deze kinderen zangworkshops van zangcoaches. Vervolgens werden twee blokken van zes weken georganiseerd waarbij deze groepen kinderen samengevoegd werden tot wijkkoren. Tussentijds waren er verschillende toonmomenten en een gezamenlijke workshopdag die plaatsvond bij Factorium. Het project werd afgesloten met een gezamenlijk optreden tijdens Tilburg On Stage op 6 juli 2025. Gedurende het project zijn er beeld- en audio-opnamen gemaakt. Deze zijn te zien in de [projectdocumentatie](#).

2.2 Uitvoering en betrokken partijen

Bij Stemmingmakers waren de volgende partners en mensen betrokken:

- Koornetwerk Nederland: Ruben Timmer en Claudia Franzen
- Factorium / CiST: Vincent Korenman en Leonie van Kelle
- Art-Fact: Judith Ensel (coördinator en penvoerder)
- Projectleider: Carla Wijnen
- Communicatie: Laura van Holderbeke en Nicole Vugs
- Fotografie en Film: Jedrek Nadobnik

Wijk West

- Cultuurcoach: Sanne Geboers
- Zangcoach: Maartje Knoop en Janneke de Loey
- Basisscholen: Rendierhof en Antares

Wijk Zuid

- Cultuurcoach: Daphne Snellaars
- Zangcoach: Lieke Beirnaert
- Basisscholen: Don Sarto, de Alm en Panta Rhei

Wijk Reeshof

- Cultuurcoach: Marika Taborsky
- Zangcoach: Mabel Peeters
- Basisscholen: Klinkers en de Bloemaert

Verschillende partijen uit Tilburg zijn de uitdaging aangegaan om kinderen uit drie aandachtswijken het plezier van samen zingen te laten ervaren. De projectleider coördineert en regisseert het hele project. Zij maakt de planning, houdt het overzicht en stuurt iedereen aan en zorgt voor tussentijdse contactmomenten. Ook maakt zij een rapportage in samenwerking met opdrachtgever Art-fact.

De cultuurcoach legt contact met de Interne Cultuurcoördinator (ICC'er) van de basisschool. En is de schakel tussen de school en projectleider en de zangcoach. De ICC'er is het aanspreekpunt van de school over binnen- en buitenschools cultureel aanbod. De zangcoach verzorgt de zangworkshops in de klas en na schooltijd, bereidt de lessen voor en is het eerste aanspreekpunt voor de kinderen tijdens de lessen.

Vanuit Factorium wordt de afdeling communicatie ingezet voor het organiseren van flyers, de website en andere zaken rondom communicatie.

Aandachtspunt: de complexiteit van diverse rollen binnen het project

De projectleider nam vooral de rol aan van vormgever en verbinder van het project. Zij was cruciaal om het project in samenwerking met de cultuur- en zangcoaches werkbare contouren mee te geven en af te stemmen met elke school en de organisaties daarbuiten. Afstemming betrof onder andere: de werving, workshopdagen en -tijden, de leslocaties en organisatie en deelname randactiviteiten.

Daarnaast moest er ook nog inhoudelijke afstemming plaatsvinden van het programma binnen de randactiviteiten en een evaluatie in de vorm van interviews voor het beeldverslag.

De projectleider stemde daarnaast nog heel veel zaken intern af met de penvoerder en coördinator (Art-Fact) van het project, hoofd muziek en educatie (Factorium) en de medewerkers communicatie en extern met alle betrokkenen van alle randactiviteiten. Kortom een stevige klus, maar noodzakelijk.

Voor een volgende editie weten we nu beter wat nodig is en kunnen we de rollen beter beschrijven met de daaruit voortvloeiende verplichtingen van alle betrokkenen. Daarnaast is het ook belangrijk dat dit vooraf gedeeld wordt in een gezamenlijk overleg met alle betrokkenen, dus zowel de zang- en cultuurcoaches als betrokkenen van de randactiviteiten. De plannen van belangrijke overleg- en beslismomenten kunnen dan ook van tevoren worden vastgelegd.

De projectleider richtte zich ook op de samenwerking tussen de zangcoaches, zodat er afspraken konden worden gemaakt over repertoire en afstemming van activiteiten. Dat werd heel erg gewaardeerd door alle zangcoaches, maar door andere werkzaamheden en tijdgebrek konden vergaderingen niet altijd met alle zangcoaches plaatsvinden. Achteraf kun je zeggen dat dit vooraf aan het project inhoudelijk veel scherper afgestemd had moeten worden. De zangcoach van de Reeshof had bijvoorbeeld heel veel tijd gestoken in het voeren van gesprekken met de kinderen, wat ook zijn vruchten afwierp in de vorming van een 'clubje' met het doel in haar achterhoofd, namelijk een wijk kinderkoor. Zij gaf ook aan meer pedagogisch bezig te zijn geweest dan in de rol van zangcoach. Zij vond ook zelf dat ze in de muzikale vaardigheden wat tekort schoot. Hiervan waren we op de hoogte, maar we vonden de andere insteek ook waardevol genoeg om mee te nemen in de pilot. Ook de andere zangcoaches waren soms meer pedagogisch bezig dan uitsluitend aan de slag met het leren zingen.

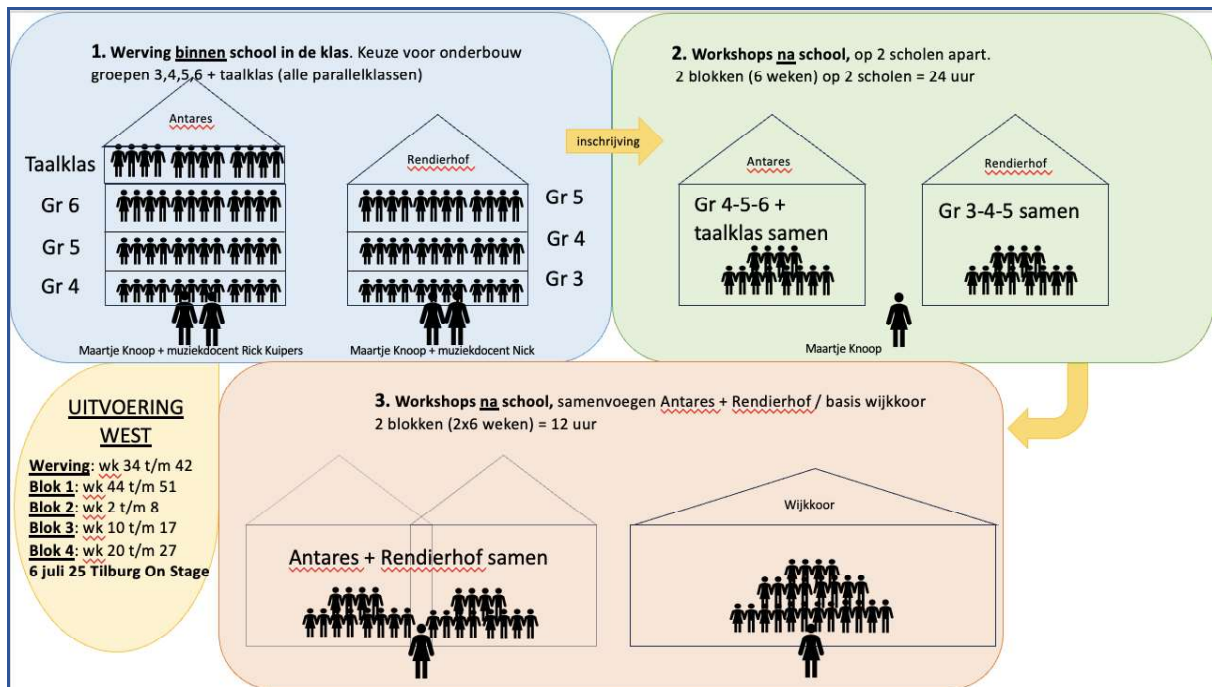
De cultuurcoach vormde de brug tussen de school en de leerkracht en/of ICC-er en de zangcoach. Het hing van de cultuurcoach en de school af hoe het project werd geïntroduceerd en wat voor plek het kreeg binnen het naschoolse programma. Elke school geeft de voorkeur aan een eigen aanpak voor naschoolse cultuuractiviteiten. De coach heeft daar in beperkte mate invloed op en houdt daar rekening mee. De cultuurcoach is in die zin dienstbaar aan de school. Scholen werken met een blokkensysteem, dat zowel een voor- als een nadeel kan zijn. Leerlingen kunnen zich soms per blok opgeven. Dat lijkt handig voor de werving, maar het leidt wellicht tot iets meer vrijblijvendheid van kinderen die enkel af en toe wat willen uitproberen. Voor een project waarin je samen toe werkt naar het vormen van een koor is dat niet bevorderlijk voor de cohesie binnen de groep en ook lastig voor de zangcoach om iedereen erbij te houden.

De zangcoach is logischerwijs degene waar de kinderen het meest contact mee hebben. Hij/zij zal het enthousiasme op de kinderen over moeten brengen gekoppeld aan de aan te leren vaardigheden voor zingen in een koor. Het afstemmen van de zangcoach aan een school en/of wijk is dus best belangrijk. Waar moet de zangcoach rekening mee houden als het gaat om het verwachtingspatroon van de kinderen en hun niveau en eerdere ervaringen en v.v. Omdat er ook andere randvoorwaarden van belang waren bleek dat achteraf niet altijd de goede match gevonden is, maar anderzijds zijn er wel belangrijke lessons learned uit te halen.

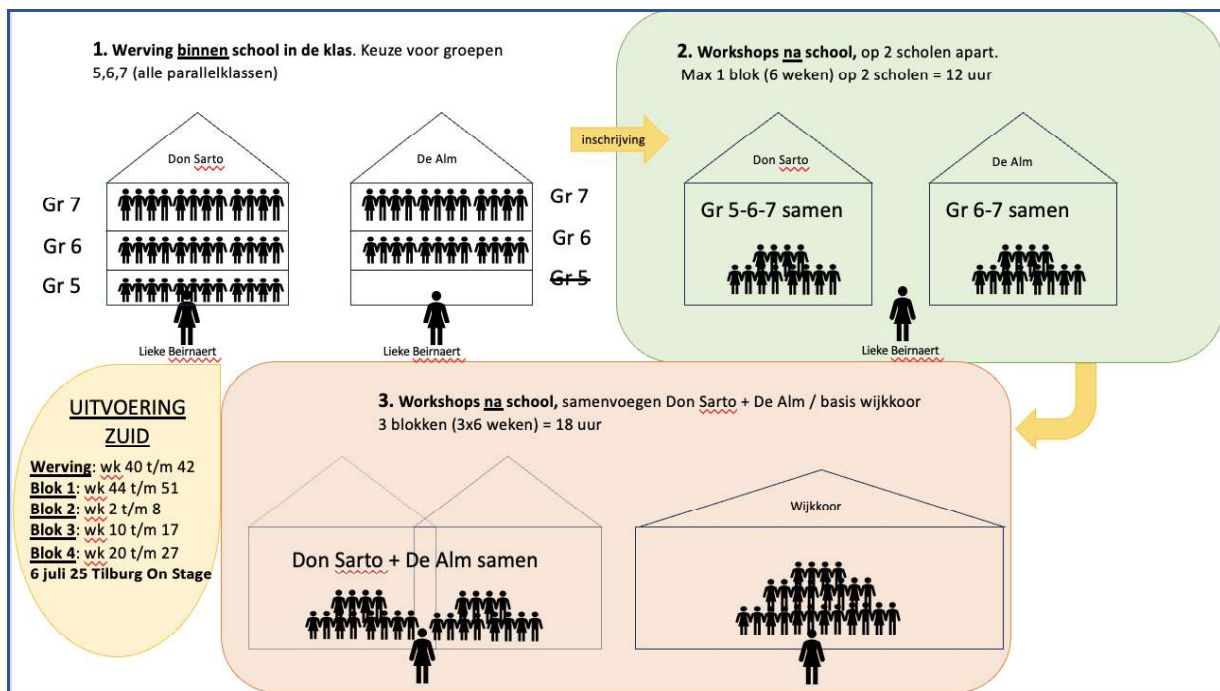
De zangcoaches met een achtergrond in de muziek merkten een verschil tussen de intentie van de kinderen om mee te doen. Dat hing ook samen met de ervaring van de school met het wel of niet hebben van een muziekdocent in de klas. Kinderen die hiermee bekend waren wisten beter waar ze voor kwamen. Wat ook meespeelde is de manier waarop de werving is gedaan. Daar waar de kinderen al kennis hadden gemaakt met de zangcoach die voor de werving de klassen was langs gegaan, kregen ze een betere indruk van wat ze konden verwachten. De werving die slechts met een formulier via leerkracht of cultuurcoach plaatsvond, leidde over het algemeen tot minder inschrijvingen en een minder goede match, waardoor de zangcoach/docent niet altijd aan leren zingen toekwam. Het is dus heel belangrijk dat de verwachtingen tussen de kinderen, ouders en de zangcoach goed worden afgestemd.

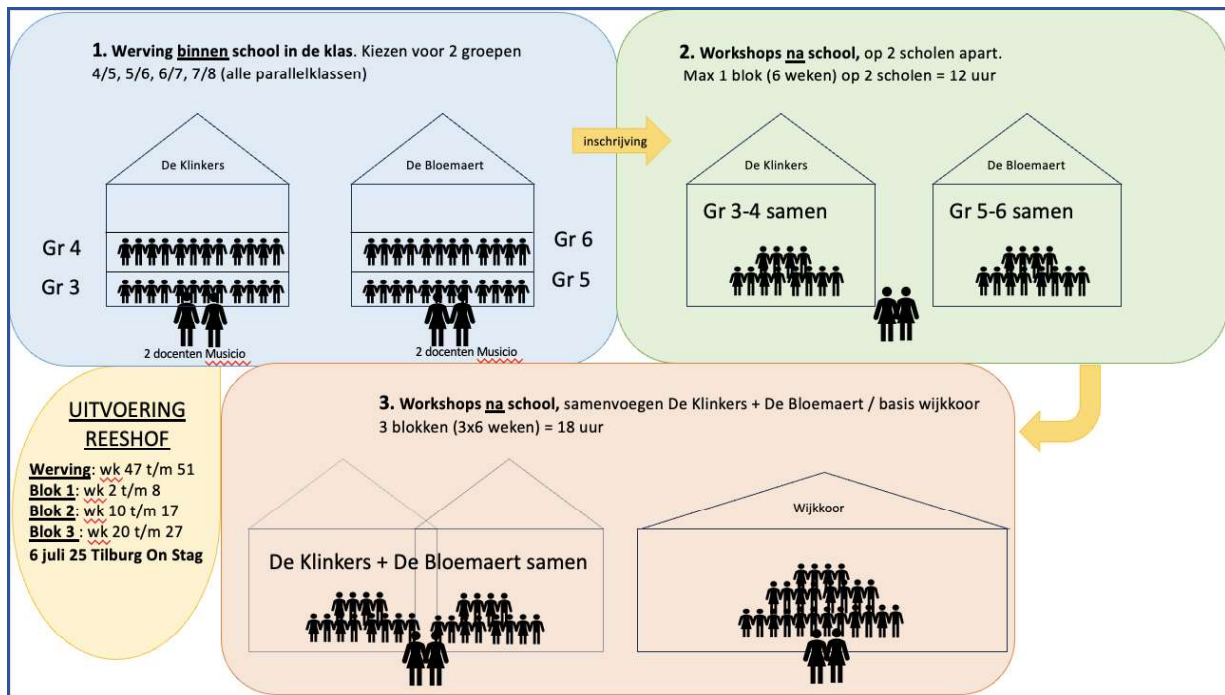
Schematische uitvoering (per wijk)

Wijk West

Wijk Zuid

2.3 Opbrengsten, bevindingen en impact

Tijdens deze pilot is veel kennis en ervaring opgehaald en geleerd. Ook de kinderen die hebben deelgenomen zijn ervaring rijker. Uit de evaluatie blijkt dat het doel van het project door de diverse partijen verschillend ervaren ofwel geïnterpreteerd werd. De zangcoach in de Reeshof zei dat zij vooral had ingestoken op wat kinderen zelf wilden, en zo is er een *clubje* gevormd als basis voor een kinderkoor. Ook gaf zij hierbij aan dat het pedagogische bij haar meer aandacht kreeg dan het *leren zingen*. In haar analyse doen kinderen niet enkel mee omdat ze willen zingen, maar ook omdat ze op zoek zijn naar de sociale component. Deze uitkomst van deze aanpak ligt in lijn bij het doel en de uitgangspunten van dit project, namelijk het zingen dicht bij het kind brengen.

Ook de andere zangcoaches gaven aan dat je vaak meer pedagogisch bezig bent dan met zangles geven. Echter gaven zij wel de indruk dat zij liever bezig zijn om de kinderen te leren zingen dan de kinderen *een leuke naschoolse middag te bezorgen*. In die woordkeus hoor je de frustratie van de professional wanneer de wederzijdse verwachtingen (tussen de school en de professional) niet goed zijn afgestemd. Bij een paar scholen leek het aanbod namelijk te veel op een simpele naschoolse activiteit binnen de context van naschoolse opvang en kwam de zangcoach nauwelijks aan het leren zingen toe.

Wat nog een bijzondere opmerking was, gemaakt door twee van de drie zangcoaches, dat de kwaliteit en sfeer van de ruimte waar hun zangactiviteiten plaatsvonden niet bijdroeg aan een goede en inspirerende leeromgeving om te leren zingen. Desalniettemin geven de interviews met jonge deelnemers een mooi inkijkje in hun motivatie en beleving. De één wordt heel blij van zingen en droomt ervan operazangeres te worden. Ze vond de workshopdag leuk, omdat ze er ook andere zingende kinderen ontmoette. De ander zingt veel op haar kamer en houdt van K-Pop, en vond in dit project een fijne uitlaatklep. Zie de volledige interviews via de korte [projectdocumentatie](#) die over het project is gemaakt.

Overzicht van aantallen deelnemers per wijk, school en klas

Wijk en school	Typen Klassen	Aantal klassen	Leerlingen
West - Rendierhof	4B, 4V, 4A, 5A, 5B, 5C, 3A, 3B, 3C, 3D aangevuld met bestaand koortje	10	250
West - Antares	4,5,6 + taalklas	4	100
Zuid – de Alm / Panta Rhei	6, 7	2	60
Zuid – Don Sarto	5,6,7	3	85
Reeshof - Klinkers	3/4,3/4,3/4	4	100
Reeshof - Bloemaert	5/6,5/6,5/6	3	75
Totaal		26	670

Overzicht van aantallen deelnemers (en afvallers) per wijk en school

Wijk en School	Aantal per 1-11-24	Per 1-2-2025	Per 1-5-2025
West-Rendierhof	40	26	15
West-Antares	8	8	8
Zuid – de Alm	0	0	0
Zuid – Panta Rhei	12	12	0
Zuid - Don Sarto	6	6	9
Reeshof - Klinkers	22	22	15
Reeshof - Bloemaert	9	9	5
Totaal	105	83	52

NB: In Zuid is er tussentijds extra geworven en is de Alm vervangen door school Panta Rhei.

Betrokkenheid ouders is cruciaal

Een interessante constatering van de zangcoaches was het gemis aan contact met de ouders. Oudercontact is sowieso op sommige scholen een probleem, maar alle zangcoaches waren het erover eens dat dit cruciaal is om de kinderen blijvend te motiveren om mee te blijven doen, ook als er randactiviteiten worden georganiseerd, waarbij de ouderbetrokkenheid van belang is. Nu zat er toch vaak weer een extra schakel tussen de ouder en de zangcoach omdat deze via de school en/of de cultuurcoach liepen ofwel er was helemaal geen contact met ouders.

Deze opmerking van de zangcoaches was belangrijk om twee redenen; ten eerste had een van de zangcoaches vanuit haar rol als dirigent bij een kinderkoor, hier goede ervaringen mee. Zij gaf aan dat juist die ouderbetrokkenheid het verschil kan maken of kinderen wel of niet doorgaan of deelnemen aan bepaalde activiteiten. Daar moet jezelf bovenop zitten, aldus de zangcoach. Dat lukt niet met een formuliertje. Ten tweede had de zangcoach in de Reeshof diezelfde ervaring. Om ervoor te zorgen dat de twee scholen waarop zij les gaf een wijkkoor zouden vormen had zij hier van meet

af aan de ouders over geïnformeerd en bij betrokken, waardoor deze ook bereid waren de kinderen naar een andere school te brengen en nadien hen weer af te halen. In de andere twee wijken is dit niet gelukt. Ouders waren niet bereid of niet in staat om hun kinderen naar een andere school te brengen en/of op te halen of kinderen vonden het zelf te spannend. Uiteraard is de populatie in de Reeshof i.v.t. de andere wijken niet helemaal vergelijkbaar, maar het geeft wel iets aan. Daarbij komt dat de zangcoach in de Reeshof ook het gezicht is van de Muziekvereniging Musicio en dus misschien daardoor ook wat meer vertrouwen kreeg.

Programmering en/of randactiviteiten hebben effect

Een goede inhoudelijke uitwisseling en afstemming over de aanpak en het programma had beter gekund. Aan de andere kant is er ook voor gekozen om de verschillen naast elkaar te laten bestaan zodat we na afloop een goed vergelijk zouden hebben. Daar kwam bij dat om praktische redenen ook niet alle zangcoaches gelijktijdig begonnen.

Naast het geven van de wekelijkse workshops, waren er ook een aantal randactiviteiten waar kinderen aan mee konden doen, ofwel in de eigen wijk of elders in de stad. Een aantal kinderen uit de zanggroepen in West hebben meegedaan aan een Kerstoptreden en met een optreden van de Kleurrijke Mamma's, een volwassen koor in de wijk. Alle groepen konden deelnemen aan de Sterrentocht (Driekoningen Zingen). Dit werd begeleid door een van de zangcoaches en de projectleider. Daarnaast konden alle kinderen deelnemen aan de workshopdag op 15 maart in Factorium, georganiseerd door de zangcoaches, waar de kinderen samen met het Souvenir Jeugdkoor optraden voor hun ouders. En tot slot konden de kinderen tijdens Tilburg on Stage op 6 juli in Factorium nog meedoen aan de opening van dit festival. Ook weer in samenwerking met het Souvenir Jeugdkoor.

Gemiddeld namen er 10 kinderen per wijk deel aan de randactiviteiten. Alleen tijdens de workshopdag was de groep iets groter door extra deelnemers vanuit het Souvenir Jeugdkoor. In het oorspronkelijke plan was de dag ook bedoeld voor de andere jeugdkoren, maar die bleken op die datum al andere verplichtingen te hebben.

Het was lastig om zowel de school als de ouders te betrekken. De school ziet het minder als haar verantwoordelijkheid als het buiten de school plaatsvindt en belemmerd soms ongewild ook het contact met de ouders. Voor de organisatie van en deelname aan de randactiviteiten is het juist van belang dat ouders betrokken zijn. Voor ouders is het ook vaak lastig om hier extra tijd voor vrij te maken, maar soms zijn er ook andere redenen: men weet het niet of is het vergeten, er is geen vervoer, men ziet de meerwaarde niet en tot slot willen kinderen zelf niet. Toch waren de aanvullende randactiviteiten belangrijk als extra ervaring in het samen zingen en de ontmoeting met een jeugdkoor een spannende aanvulling.

De workshopdag op 15 maart zat goed in elkaar en werd als heel leuk ervaren. Deelname aan een optreden tijdens de Sterrentocht (Driekoningen Zingen) kwam misschien wat te vroeg voor de meeste kinderen. Desalniettemin was de opzet heel leuk en voor herhaling vatbaar voor de 'liefhebbers' uit het wijkkoor en de bestaande jeugdkoren. Helaas namen niet veel kinderen deel aan het optreden samen met Jeugdkoor Souvenir tijdens Tilburg On Stage. De datum viel voor veel ouders ongelukkig in verband met de start van de zomervakantie.

Het belang van publiciteit

De communicatie over het project verliep via Factorium Cultuurmakers. Voor het project *Stemmingmakers* is op de website van Factorium een aparte pagina gecreëerd, er zijn flyers ontworpen en T-shirts bedrukt voor alle deelnemende kinderen. Het doel was meer zichtbaarheid geven aan het project.

De hele werving van kinderen voor het project verliep via de scholen in de wijk, in samenwerking met de cultuurcoaches van Cultuur in school Tilburg (CiST). Dat bleek de gemakkelijkste manier om kinderen voor de activiteiten te interesseren. De cultuurcoach is de verbinder naar de school, zodat de zangcoach niet alles zelf hoeft te regelen. En zoals eerder beschreven, zijn lessen in de klassen samen met de zangcoach een effectieve methode om de kinderen te bereiken en enthousiasmeren. In de Reeshof werd de werving gedaan via de gymles en bij Antares via een taalklas.

De andere kant van het verhaal is wel dat ouders en ook de school niet altijd het verschil (in commitment) begrijpen tussen de deelname aan een zogenaamde naschoolse activiteit en een langduriger project. De taal kan hierin ook een probleem vormen. In de publiciteit moeten we ons daar bij een vervolg meer bewust van zijn. Activiteiten die gekoppeld zijn aan school (i.p.v. de vrije tijd) worden mogelijk anders beleefd door zowel de ouders als de deelnemende kinderen. Dit goed communiceren vraagt veel van iedereen, want dat is niet zomaar te veranderen door één goede tekst op een website of in een flyer.

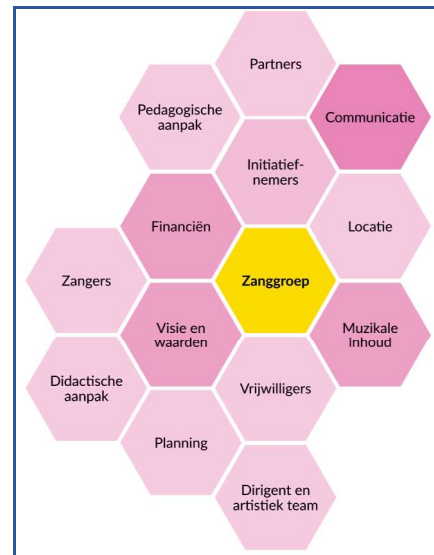
2.4 Lessen en aanbevelingen

Met de 'lessons learned' kunnen volgende stappen gezet worden om kinderen in Tilburg de ervaring van samen zingen te laten ervaren en een bijdrage te leveren aan het koorlandschap, in Tilburg en daarbuiten.

Het pilotproject in Tilburg geeft een goed beeld van de complexiteit om het zingen dicht bij het kind te brengen. Er zijn veel verschillende factoren die invloed hebben op de uitkomst van een project zoals deze. De uitkomsten van het pilotproject en het proces laten goed zien dat de locatie waar je gaat zingen met kinderen veel uit kan maken. Per wijk en per school is het proces anders verlopen. Samenzang met kinderen vraagt dus om goede organisatie, maar zeker om maatwerk en de juiste mensen op de juiste plek.

De bestaande Tilburgse infrastructuur heeft sterk geholpen bij de opzet, financiering en uitvoering van het project, anderzijds zorgde het ook voor complexiteit, afstand tussen het project en het kind en verschillen in verwachtingen en aanpak.

Als we de opbrengsten van deze projectlijn per puzzelstuk van geefzangdoor.nl bekijken, zijn er veel lessen en aanbevelingen te benoemen.

Droom, visie en waarden

De gezamenlijke uitgangspunten en doelen waren vooraf helder beschreven en zijn goed terug te zien in het proces en uitkomst van het pilotproject. De focus is vooral gelegd op het bereiken van zoveel mogelijk kinderen en met name kinderen die niet vanzelfsprekend in aanraking komen met samenzang. Bij het opstellen van de visie en waarden is naar voren gekomen dat dit speerpunt uitdagend was, maar ook vernieuwend en veel kinderen een eerste ervaring in samenzang heeft kunnen brengen. Daarnaast is gebleken dat er ook tijd en geduld nodig is voor het realiseren van deze droom. Het pilotproject heeft gezorgd voor een eerste stap en vraagt naar een vervolg. Daarbij is het belangrijk dat er dichtbij de bron wordt gewerkt, zangcoaches vrijheid krijgen in hun werkwijze en nog meer gekeken wordt naar de behoeften van de kinderen en ouders.

Initiatiefnemers

Factorium Cultuurmakers en Art-Fact namen in eerste instantie het eerste initiatief voor dit pilotproject. Koor netwerk Nederland vervulde de rol van inspirator, expert en verbinder op landelijk gebied. De praktische uitwerking lag in handen van de projectleider, cultuurcoaches en zangcoaches. Om een project als deze vorm te geven zijn deze functies nodig om de infrastructuur helder voor ogen te krijgen en verbindingen te leggen tussen culturele organisatie en scholen. De Intern Cultuur Coördinator van de school zijn hierbij onmisbaar, zij zijn de ingang van de school. Het contact met de

ouders is daarnaast cruciaal, zij brengen en halen ten slotte het kind. Binnen dit pilotproject is gebleken dat de school, zangcoach en ouders er samen voor kunnen zorgen dat er een wijk/schoolkoor ontstaat.

Zangers

Om nieuwe zangers te bereiken is het belangrijk dat het eerste zaadje wordt gepland, dat de eerste ervaring wordt gestimuleerd om kennis te maken met samenzang. Deze eerste ervaring is tijdens schooltijd georganiseerd met een workshop door de zangcoach in de klas. Deze werkwijze heeft ervoor gezorgd dat op elke school schoolkoren gevormd werden. De stap naar een wijkkoor was nog te groot, daarvoor was meer tijd nodig en verbinding met de ouders en kinderen om hen bereid te krijgen naar de andere school te reizen. Tijdens de workshopdag bij Factorium was er een ontmoeting met een bestaand Tilburgs Jeugdkoor, dit werkt stimulerend voor de nieuwe zangers en nodigt uit naar meer.

Dirigent en Artistiek team

Je hebt goede, gepassioneerde educators nodig! Met name in de wijk Reeshof is gebleken dat inzetten op groepsvorming, verbinding tussen zangcoach en zangleerling en aansluiten op de belevingswereld werkt. Je hebt daarvoor bevlogen, pedagogisch sterke zangcoaches nodig. Vriendschappen die ontstaan zijn een basis om verder te groeien als groep en koor. Het zingen wordt dan in eerste instantie als middel ingezet om vervolgens vanuit kwaliteit verder te werken aan de ontwikkeling van de kinderstem.

Muzikale inhoud

Sluit je repertoirekeuze aan op de ontwikkeling van de kinderstem, de belevingswereld van de kinderen en hun interesses. Met name bij kinderen die niet gewend zijn om samen te zingen in een koor is dit de eerste ingang, vanuit daar kun je de muzikale horizon verbreden. In eerste instantie ligt de focus meer op groepsvorming dan op goede koorzang. Als kinderen graag komen, gaan ze uiteindelijk ook beter leren zingen. Als te snel de focus gelegd wordt op serieus samen zingen dan bereik je minder snel een divers publiek.

Pedagogische aanpak

Focus op de sociale verbinding binnen de groep, maar ook tussen de zangdocent en de leerlingen én de ouders. Ga op zoek naar de balans tussen plezier, 'fun' en kwaliteit.

Didactische aanpak

Varieer in activiteiten, werkvormen, repertoire, maar binnen een bekende structuur tijdens de repetitie.

Planning

Werk naar een doel toe, begin klein en bouw het langzaam uit: open repetitie, kleinschalig optreden, workshopdag met bestaand kinderkoor. Neem de tijd om het plan goed uit te werken, in te zetten op werving via verschillende kanalen en activiteiten om vervolgens verder te bouwen aan de bestaande groepen.

Locatie

Dicht bij het kind, maar wel een inspirerende ruimte die ook functioneel is. Het organiseren van vervoer is nodig als de locatie verder van het kind af is. Contact met de ouders hierover is belangrijk.

Financiën

Financiële steun van de overheid is cruciaal geweest in dit project. Zonder deze subsidie had het project niet in deze vorm georganiseerd kunnen worden. Er is veel geld nodig om deze infrastructuur op te bouwen en te verbeteren. Vanuit dit pilotproject kan nu weer verder gebouwd worden, daarvoor

zijn een aantal rollen in mindere mate nodig, waardoor het geld ingezet kan worden voor meer zangworkshops en focus op de verbinding tussen kind en zangcoach. Ook het budget voor zichtbaarheid en communicatie is van belang gebleken. De eindfilm geeft goed weer hoe het project is opgestart, verder ontwikkeld en wat de kinderen en betrokkenen hebben ervaren en meegemaakt.

Partners

De lokale cultuurorganisaties kennen de route om dichtbij het kind te komen. Zij zijn een goed startpunt om vanuit verder te bouwen. In het begin dus heel zinvol, maar zodra het project start moeten er niet teveel mensen betrokken zijn, dan draait het met name rondom de kinderen, ouders en docenten. De cultuurcoach ondersteunt en faciliteert.

Vrijwilligers

Een goede verbinding met de ouders is belangrijk. Vraag naar hulp, ouders zijn vaak bereid om mee te helpen als ze zien hoe belangrijk het koor is voor het kind.

Communicatie

Spreek de taal van de omgeving, begrijp de manier van leven en doen en sluit de communicatie daar op aan. Huur een videograaf in om in beeld te brengen wat je aan het doen bent. Beeld zegt veel meer dan woorden.

3. Projectlijn 2: Kangoeroekoren

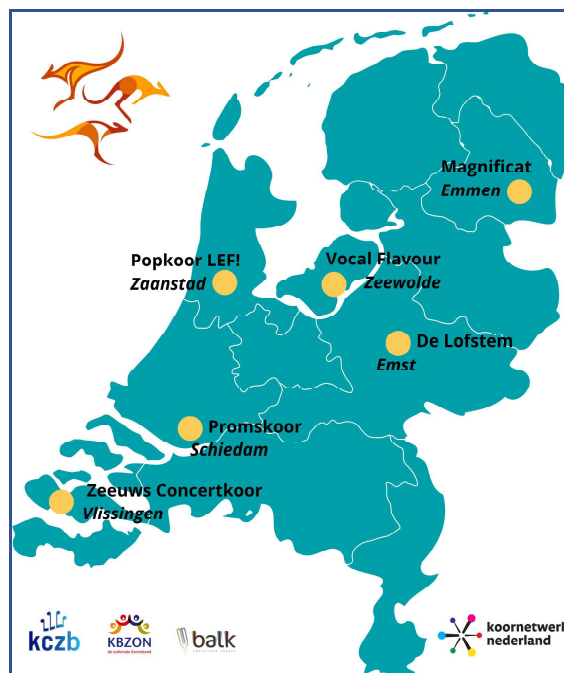
3.1 Opzet project

In samenwerking met de korenbonden Vocalink (voormalige BALK en KBZON) en KCZB heeft Koornetwerk Nederland zes koren in zes provincies geselecteerd. Zij ontvingen een impuls subsidie en begeleiding om een zanggroep voor kinderen en jeugd op te richten. Coördinator Ramon van den Boom, directeur van Vocalink, zorgde voor alle organisatorische aspecten rondom deze projectlijn. Projectleider Kinder- en Jeugdkoorzang Claudia Franzen zorgde voor de inhoudelijke invulling van het project in de vorm van advies en inspiratie.

In april 2024 konden reguliere koren zich aanmelden om deel te nemen aan dit pilotproject. Zo'n 15 enthousiaste koren reageerden op het project, daar werd een selectie van 6 koren uit gemaakt. Factoren als de organisatiestructuur van het koor, inhoudelijke plannen en visie rondom het project en de locatie speelden daarbij een rol.

Uiteindelijk is het gelukt om zes koren te selecteren die geheel verspreid zijn over het land: Magnificat uit Emmen, De Lofstem uit Emst, Vocal Flavour uit Zeewolde, Popkoor LEF! uit Zaanstad, Promskoor uit Schiedam en Zeeuws Concertkoor uit Vlissingen.

Op 20 juni en 26 juni vonden de eerste online start trainingen plaats waar de initiatiefnemers van de koren aan deelnamen. Aan de hand van de blauwdruk Geef Zang Door! nam projectleider Claudia Franzen de deelnemers mee in de stappen voor het oprichten van een zanggroep voor kinderen.

Na de zomervakantie gingen de kangoeroekoren van start met het project. Dat betekende in eerste instantie het ontwerpen van een visie en projectplan. Daarna volgde de werving van de dirigent en de zangers en het organiseren van de repetities. Al snel bleek dat ieder koor hierin andere keuzes maakte, die passend waren voor hun eigen visie en waarden. Popkoor LEF! wilde zich met name richten op tieners vanaf 14 jaar, terwijl de Lofstem in Emst de focus legde op jonge kinderen vanaf 5 jaar. De ene doelgroep bleek makkelijker te benaderen dan de andere en dat zorgde er mede voor dat een aantal kangoeroekoren pas later in het jaar van start ging. Helaas is het in Schiedam na vele pogingen niet gelukt een kinderkoor op te richten.

In september, december en februari kwamen de koren nogmaals online samen voor het uitwisselen van ervaringen, successen, leerpunten en bevindingen rondom het project. Deze check-ins werden als zeer waardevol ervaren zowel door de deelnemers als door projectleider Claudia en coördinator Ramon. Onderwerpen zoals werving, financiering en het organiseren van repetities en concerten kwamen aan bod.

Tussentijds hadden de koren ook de mogelijkheid vragen te stellen bij Ramon en Claudia en werden er regelmatig gesprekken gevoerd over de gang van zaken. Deze gesprekken gingen vaak over specifieke vragen gericht op budget maar ook op invulling van het project.

Een jaar later, juni 2025, zijn er vijf kinderkooren opgericht en hebben ze alle vijf plannen om na de zomervakantie van 2025 door te gaan met zingen. De volgende inspiratieverhalen zijn op basis van exitgesprekken met de kangoeroekoren. Deze zijn gevoerd in mei en juni 2025.

3.2 Inspiratieverhalen kangoeroekoren

Kangoeroekoor Vocaal Ensemble Magnificat Emmen - Koorschool Emmen

Vocaal Ensemble Magnificat is een ambitieus kamerkoor uit Emmen. Het koor heeft een voorliefde voor Engelse koormuziek uit de Anglicaanse traditie. Met regelmaat zingt het kamerkoor de Choral Evensong in de Grote of Pancratiuskerk in Emmen. Daarnaast treedt het kamerkoor geregeld op met concerten waarin een hoogwaardig aanbod van klassieke koorwerken ten gehore wordt gebracht. Het kamerkoor had de ambitie om een koorschool op te richten in Emmen omdat ze het zingen bij de nieuwe generatie willen stimuleren.

Vanuit het bestuur van het kamerkoor is een werkgroep opgericht die het plan samen met zangdocent Martine Salomons en dirigent Daniel Rouwkema verder hebben uitgewerkt. Martine Salomons was bekend bij het koor en heeft al geruime ervaring met het zingen en werken met kinderen. Vanuit beide partijen was de wens om een koorschool op te richten met meerdere groepen en ruimte voor koorscholing en stemvorming.

Begin oktober zijn er proeflessen georganiseerd en een groep van 10 kinderen van 8 t/m 12 jaar kwam bij elkaar om samen te zingen. De repetities vinden plaats in een verzorgingstehuis in de buurt van een aantal basisscholen. Deze locatie biedt mogelijkheden om eens op te treden voor de bewoners en is goed bereikbaar voor de kinderen. Er is bewust gekozen om niet in de kerk te repeteren omdat die daar te groot voor is. Een breed genre aan repertoire komt langs in de lessen, zodat aangesloten wordt bij de belevingswereld van de kinderen.

Naast het oprichten van de koorschool ontstond de wens om AMV-lessen voor kinderen uit groep 3 en 4 aan te bieden op een school in Emmen. Omdat de AMV-lessen die door de lokale fanfare gegeven werden zouden stoppen, is dit een mooie kans om het vanuit Koorschool Emmen aan te bieden. De cimbaalmethode wordt gebruikt als materiaal om de leerlingen kennis te laten maken met notenleer. De AMV-lessen worden verzorgd door dirigent Daniel Rouwkema. Zo'n 5 kinderen volgen de lessen. Er is ook een gesprek geweest met de cultuurcoach van de gemeente. De coach ziet mogelijkheden om deze lessen op meerdere locatie te verzorgen en meerdere kinderen te bereiken.

Op 18 december was het eerste presentatiemoment in de vorm van een kerstconcert. De sopranen en altten van het kamerkoor zongen een aantal liederen mee met het kinderkoor. Het kerstconcert vond plaats bij het verzorgingstehuis waar wekelijks gerepeteerd wordt. Een keer voor de bewoners en de tweede keer voor families. De tweede keer was de zaal helemaal vol en iedereen was trots en enthousiast. In april voerde Magnificat de Johannes Passion uit en mocht het kinderkoor een repetitie bijwonen en een aantal koralen meezingen.

Inmiddels bestaat het koor uit 17 kinderen en zijn er plannen om verder te groeien in het volgende schooljaar.

Successen:

- De wens voor een koorschool was er al een tijdje, dankzij het kangoeroekorenproject is het daadwerkelijk van start gegaan.
- Na een half jaar samen zingen hebben de kinderen een kerstconcert gegeven en dat werd enthousiast ontvangen door bewoners van het verzorgingstehuis en de families. Dit is ook een moment om de ouders te ontmoeten.
- Er is een hechte groep kinderen ontstaan die elke week met veel plezier komen zingen. Ze kiezen er bewust voor op woensdagmiddag te komen ondanks alle andere hobby's die worden aangeboden in de omgeving.
- Het organiseren van de AMV-lessen verliep soepel vanwege goede contacten binnen de school. De lessen vinden plaats in een wijk waar men niet vanzelfsprekend in aanraking komt met cultuur en muziek. Op deze manier wordt het plezier in muziek toch doorgegeven aan een nieuwe generatie.
- Werving: meteen een eigen website ontwikkeld waar alle informatie te vinden was. Via social media een oproep geplaatst, flyers uitgedeeld bij de uitmarkt, muziekschool Emmen en de bibliotheek. Er zijn nog meer plannen voor de werving die later opgepakt gaan worden. Voor de werving van de AMV-lessen is er een proefles onder schooltijd georganiseerd in de groepen 3 en 4 van de school.

Waardevolle lessen

- Vanuit de school is er weinig motivatie en betrokkenheid voor de naschoolse AMV-lessen. De aanmeldingen lopen wat terug en het is zoeken naar welke aanpak het beste werkt met jonge kinderen die na een dag op school moe zijn en niet meer stil willen zitten.
- De AMV-lessen worden gratis aangeboden, dit maakt het soms te vrijblijvend.
- Om de betrokkenheid van de kinderen en ouders in stand te houden is het nodig om veel in contact te zijn met elkaar. In het begin was dit zoeken.
- Het is belangrijk vanuit kleine stappen een plan uit te werken. Vanuit het artistieke team komen veel ideeën en dromen, het is aan het bestuur hier niet in mee gesleurd te worden, maar gerichte keuzes te maken en te blijven kijken wat realistisch is.

Toekomst:

- De droom is toe te werken naar een koorschool met vijf verschillende koorklassen waarin kinderen kunnen doorstromen naar verschillende niveaus en waar notenleer een plaats krijgt in de leerlijn. De AMV lessen worden gezien als opstart richting het samen zingen.
- Na de zomer wordt waarschijnlijk een tweede groep opgericht voor wat oudere kinderen.
- De samenwerking met het vrouwenkoor bij het kerstconcert was goed ervaren en dit lijkt een vervolg te krijgen.
- De contributie ligt nu op €20,- per maand, dat is eigenlijk net te weinig, hierin moeten oplossingen worden gezocht. Wellicht via een subsidie van het VSB fonds of via sponsoren.

Adviezen:

- Bezint eer gij begint... Ben je er bewust van dat het organiseren van een kinderkoor veel tijd en energie kost.
- Het dirigeren en werken met kinderen vraagt een andere aanpak in repetities en bij concerten.
- De verbinding met het kamerkoor heeft als kracht een achterban van een groep mensen met dezelfde passie. Het vormt een basis en de organisatiekracht van het bestuur kan helpen.
- Het is ontzettend waardevol om te zien wat het met de kinderen doet en dat je de passie dus door kunt geven aan een nieuwe generatie.

Kangoeroekoor Christelijke Zangvereniging de Lofstem Emst - Kinderkoor Jedaja

Al ruim 80 jaar bestaat de Christelijke Zangvereniging de Lofstem in Emst al. Het Christelijke repertoire staat centraal en ze voeren deze meerdere keren per jaar in kerken in de omgeving uit. Het afgelopen jaar heeft de stuurgroep samen met dirigente Esther Bluemink het Kinderkoor Jedaja opgericht. Het kinderkoor zingt psalmen en liederen die zijn gefundeerd op de Bijbel met het doel om tot Gods eer te zingen en kinderen weer meer in aanraking te laten komen met samenzang.

In oktober stond de eerste repetitie gepland en boven ieders verwachtingen meldden zich al snel 45 kinderen in de leeftijd van 5 t/m 12 jaar aan. De animo bleek groot te zijn en het was daardoor in het begin even zoeken hoe de repetities het beste ingericht konden worden. Ook omdat er veel jonge kinderen van 5 en 6 jaar deelnamen.

In december stond het eerste optreden op de planning, een kerstconcert in de kerk. Er was veel publiek en het kinderkoor werd enthousiast ontvangen. Al snel kwamen er meerdere vragen voor een optreden in de regio.

Successen:

- Het plezier in het zingen staat voorop, er hangt een fijne, gezellige sfeer tijdens de repetities. Na afloop van de repetitie is er limonade voor iedereen en wordt er nog even gekletst en gespeeld met elkaar.
- De meeste kinderen komen van twee verschillende kerkelijke gemeenten, maar ook kinderen van andere achtergronden hebben zich aangesloten.
- Het eerste optreden was een groot succes. De kerk zat vol met familieleden van de kinderen, iedereen was heel benieuwd.
- Volgend schooljaar is al gepland met optredens, het zijn doelen om naar toe te werken.
- Er is een grote betrokkenheid van de ouders. Om de beurt helpt iemand mee met het inschenken van de limonade. De wens is om de hulp van ouders nog wat meer in te zetten.
- De samenwerking met de stuurgroep vanuit de Lofstem en dirigente Esther werkt goed. Er is steeds een iemand van de stuurgroep aanwezig bij de repetities zodat er korte lijntjes ontstaan.
- Werving via flyers, advertenties in kerkblaadjes, huis-aan-huis krantjes, social media. Een whatsappgroep voor de ouders waarin alle informatie gedeeld wordt. Ieder kind kreeg een kaart toegestuurd om af te tellen richting de eerste repetitie.

Waardevolle lessen:

- Zonder de ondersteuning vanuit het project was het niet gelukt dit koor op te richten. De financiële ondersteuning speelde daarbij een rol, maar ook de adviezen over alles wat erbij komt kijken was behulpzaam.
- De organisatie van het kinderkoor kostte meer tijd en energie dan vooraf verwacht.

- Het kinderkoor bestaat nu uit veel jonge kinderen waardoor het lastig is de oudere kinderen betrokken te houden. De wens is om de groep mogelijk in de toekomst te splitsen en de oudere kinderen wat meer uitdaging aan te bieden.
- Het is belangrijk om te blijven evalueren hoe het proces verloopt en waar nog dingen anders aangepakt kunnen worden. De korte lijntjes tussen de stuurgroep en de dirigente zijn daarin belangrijk.
- Vanaf het begin was de animo groot, maar ook dan kunnen kinderen tussentijds afhaken. Hoe hou je iedereen betrokken en hoe ga je daar zelf mee om als je er veel tijd en energie in steekt?
- De contributie van het kinderkoor is vrij laag, er zijn zorgen over de waarborging van de inkomsten in de toekomst.
- Het doel was een kinderkoor opzetten, de passie doorgeven aan een nieuwe generatie. De verbinding met het volwassenenkoor is daarin nog niet heel sterk.
- Esther heeft nog niet veel ervaring in het leiden van een kinderkoor. Zij staat zelf voor de klas en neemt deze ervaring mee. Haar open en leergierige houding zorgt voor snelle groei en al doende heeft ze veel geleerd over het indelen van een repetitie, het repertoire uitzoeken en het toewerken naar een concert. De groep is groot en het is daardoor soms lastig in de balans vinden tussen orde houden en gezellig samenzingen.

Toekomst:

- Een vol concertprogramma, heel positief!
- Gaan alle kinderen door met zingen? Daar zijn wat zorgen over, maar ook plannen om de kinderen op een leuke manier weer samen te brengen na de zomervakantie.
- De contributie gaat omhoog, blijven de kinderen dan komen? Toch is het nodig om uit de kosten te komen.

Adviezen:

- Financiële middelen zijn belangrijk om een duurzaam plan op te zetten.
- Houd er rekening mee dat je er veel energie en tijd in moet stoppen.
- Ontmoeting met andere koren is heel waardevol en leerzaam, zodat je vragen kan stellen en kan leren van elkaar.
- Voor dirigente Esther is het een droom die uitkomt, ze geniet ontzettend van de repetities en het zingen met de kinderen. Ze adviseert andere onervaren dirigenten al voordat het project start workshops en bijscholing te volgen zodat je beter voorbereid bent op het organiseren van de repetities.

Kangoeroekoor Zeeuws Concertkoor - Kinder- en Jeugdkoor Zeeland

Het Zeeuws Concertkoor bestaat inmiddels bijna 80 jaar en staat er om bekend de grotere klassieke koorwerken uit te voeren. Bij een aantal van deze koorwerken hoort ook een kinderkoor. De afgelopen jaren werkte het Zeeuws Concertkoor samen met kinderkoren uit Noord-Brabant, maar de wens om een eigen kinderkoor op te richten werd alleen maar groter. Toen de mogelijkheid kwam om financiering en begeleiding te krijgen in dit proces, greep het bestuur dit met beide handen aan.

Twee bestuursleden zochten contact met Muziekschool Zeeland om een samenwerking aan te gaan in het opstarten van het kangoeroekoor. In het begin was het even zoeken om de juiste verwachtingen te scheppen, maar al snel ontstond er een prettige samenwerking. Het Zeeuws Concertkoor nam de organisatie van het koor op zich, de muziekschool organiseerde de repetitieruimte, de dirigent en de marketing. Het streven is om uiteindelijk het kinder- en jeugdkoor mee te laten zingen met de uitvoeringen van het Zeeuws Concertkoor, zoals de Matthäus Passion en de Carmina Burana.

In de basis was het plan om twee groepen op te richten, maar er bleek voornamelijk animo te zijn van jongere kinderen. Daarnaast kwam er al veel op het bestuur af en werd daarom besloten voor nu te richten op alleen een kinderkoor. Op dit moment telt het kangoeroekoor 16 gemotiveerde zangers in de leeftijd en zijn er gerichte plannen om na de zomervakantie meer kinderen te motiveren aan te sluiten.

In de beginfase bestond de groep uit zo'n 8 kinderen. Afspraken met de docent waren gemaakt en in oktober was de eerste repetitie een feit. Helaas viel de eerste docent uit en kon de dirigent van het Zeeuws Concertkoor, Pim Overduin, het zelf ook niet oppakken. Gelukkig werd al snel een nieuwe dirigente, Astrid Vroegindeweyj, gevonden die vol passie aan de slag ging met de groep kinderen. De wintermaanden stonden in het teken van de opstart, nieuwe leden en groepsvorming.

Het plan ontstond om in het nieuwe jaar een gezamenlijk moment te organiseren samen met het volwassenenkoor. Op 24 februari werd tijdens een repetitie van het volwassenenkoor een mini-concert georganiseerd waar de ouders van het kinderkoor mochten komen kijken. Het was een geslaagde avond met veel zangplezier. Ook het publiek mocht meezingen. Deze ontmoeting smaakte naar meer.

De samenwerking met Muziekschool Zeeland is goed uitgekapt. Er waren in het begin wat twijfels over de hoogte contributie. Hoeveel kost het organiseren van een kinderkoor en hoe zorg je dat het laagdrempelig blijft? Het eerste project werd aangeboden voor €85,-. In het nieuwe schooljaar wordt het vervolg aangeboden voor €142,-.

Omdat de organisatie via de muziekschool geregeld kan worden, zijn de kosten wat lager. Randzaken worden opgepakt door vrijwilligers uit het bestuur van het Zeeuws Concertkoor en de dirigente is verbonden aan de muziekschool. Pim Overduin, dirigent van het volwassenenkoor, begeleidt Astrid in het vinden van geschikt repertoire en lesmateriaal. De lijntjes tussen beide koren zijn dus kort en bij elke repetitie is iemand aanwezig vanuit het bestuur zodat Astrid met name kan richten op het repeteren en de kinderen.

**Zing mee
Met het kinder & jeugdkoor**

Zing je graag? Thuis, op school, onder de douche of op de fiets?
En ligt het je nog leuker om dit samen met andere kinderen te doen?
Zing dan mee in het Kinderkoor van het Zeeuws Concertkoor en Muziekschool
Zeeland! Leer met Melle meke nieuwe liedjes zingen, Nederlandstalig en
anderstalig, eenstemmig en meerstemmig. Ook gaan we samen leren lezen.
Zodat je zelf van blaasmuziek kunt zingen.

Wij oefenen voor een echt optreden, samen met het Zeeuws Concertkoor.
En dan... mag iedereen komen luisteren! (En mag jij je handtekening uitdelen!)

Waar
Muziekschool Zeeland, Middelburg

Wanneer
Vanaf woensdag 2 oktober, vrijdags
Kinder & Jeugdkoor (5-14 jaar): 19u-17u
Prijs: €57 voor een heel schooljaar, gratis voor leerlingen

**Meer info
en aanmelden via:**
MUIZIEKSCHOOLEZEELAND.NL/KOOR

Succesfactoren:

- Samenwerking met Muziekschool Zeeland: kosten dirigent, repetitieruimte, pr en communicatie
- Werving via lokale nieuwskanalen, flyers uitgedeeld bij directeurenoverleg basisscholen, aanwezig bij de open dag van de muziekschool, social media, en het netwerk van het Zeeuws Concertkoor.
- Samenwerking bestuursleden Nel en Christine en dirigente Astrid Vroegindeweij en dirigent Pim Overduin
- Duidelijk groeiende verbinding tussen het volwassenen koor en het kinderkoor met als doel op de langere termijn samen koorwerken uitvoeren.

Waardevolle lessen:

- Het leiden van een kinderkoor vraagt een andere aanpak. Astrid heeft geleerd naast vakinhoudelijke en didactische vaardigheden veel in te zetten op groepsvorming en met humor en spelletjes de les vorm te geven. De jonge kinderen hebben een korte concentratieboog waardoor afwisseling in repertoire en werkvormen belangrijk is.
- De wens is ook jongeren te betrekken bij het koor, dat is nog niet gelukt. Mogelijk met de Carmina Burana dat dit stuk de jeugd aanspreekt.
- De hoogte van de contributie was een zoektocht. Hoe zorg je ervoor dat het laagdrempelig is voor iedereen, maar je tegelijkertijd ook kwaliteit kan bieden en het kinderkoor op de langere termijn zelfvoorzienend is? Gedurft de contributie te verhogen voor de toekomst en dat is goed ontvangen bij de leden.
- De organisatie rondom een kinderkoor vraagt veel extra tijd en inzet van vrijwilligers. bestuursleden Nel en Christine waren nieuw in het bestuur en ook nieuw in het oprichten van een kinderkoor. In het begin ging er dus veel tijd in zitten en was het soms zoeken welke richting op te gaan.
- Zonder financiële middelen was het niet gelukt een duurzaam kinderkoor op te starten. In het verleden was het kinderkoor vaak alleen projectmatig actief bij de uitvoeringen van het Matthäus Passion.

Toekomst:

- Gezamenlijk kerstconcert op de planning.
- Plannen voor een tweede groep zodat oudere kinderen kunnen doorstromen.
- Financiën en administratie via Muziekschool Zeeland
- Verbinding tussen volwassenen koor en kinderkoor moet blijven, gedeelde passie voor zang.
- Mogelijk inzetten op gratis deelname als je een instrument bespeeld bij Muziekschool Zeeland.

Adviezen:

- Maak een duidelijk plan voordat je van start gaat: wie neemt welke taak op zich, waar ben je naar op zoek en wat wil je bereiken?
- Benader het project professioneel
- Ga op zoek naar financiële middelen om te kunnen starten
- Zoek een samenwerking met lokale organisaties zoals een muziekschool, cultureel centrum, scholen of een andere vereniging om de krachten te bundelen.

Kangoeroekoor Sing! Koorschool Zeewolde - Vocal Flavour

De (jong)volwassen zangers van Vocal Flavour uit Zeewolde waren meteen enthousiast toen zij geselecteerd werden als een van de Kangoeroekoren van het project. De meeste zangers uit dit koor zingen al van jonge leeftijd samen en willen graag hun passie voor zang doorgeven aan de volgende generatie.

Nu, een jaar later, is er niet alleen een kinderkoor opgericht, maar een heuse koorschool, genaamd Sing! Koorschool Zeewolde, waar verschillende koren aan verbonden zijn. Kinderen vanaf 7 jaar kunnen het plezier in samen zingen beleven en doorgroeien naar een van de andere (volwassenen)koren.

Een aantal zangers vormden samen een werkgroep en het brainstormen over de opzet van het kangoeroekoor kon beginnen. Al snel werd duidelijk dat de plannen groot en ambitieus waren en deze fase meer tijd zou kosten dan verwacht. De startdatum werd verschoven naar januari en er werd eerst aandacht besteed aan de organisatiestructuur in de vorm van een stichting met een eigen bestuur. Vanuit de grote droom werden kleine stappen gezet richting een organisatie waar iedereen uit

Zeewolde en omstreken die samen wil zingen welkom is. Een vormgever werd ingehuurd om het logo te ontwerpen, flyers vorm te geven en een website werd gebouwd. De werving van zangers kon beginnen, in eerste instantie met name gericht op zangers in de leeftijd van 14 - 18 jaar. Helaas bleek deze doelgroep moeilijk te bereiken en werd de focus verlegd naar zangers in de leeftijd van 10 - 14 jaar.

Rohan Poldervaart, dirigent en voorzitter, speelde een belangrijke rol in het oprichten van Sing! De passie en energie hielpen hierbij, maar deze dubbelrol maakte het soms ook ingewikkeld. In de toekomst is het de bedoeling dat deze twee rollen gescheiden gaan worden, zodat de organisatiestructuur beter ingericht is.

Successen:

- Er is nu een plek waar samen gezongen kan worden! Een grote aanwinst voor deze omgeving.
- De koorschool is ontstaan door een groep jonge mensen die zelf jarenlang gezongen hebben en de passie nu door willen geven.
- De gemeente heeft een impulssubsidie toegekend via Kunstlink, waardoor de koorschool verder door kan groeien.
- De samenwerking binnen de werkgroep en het nieuwe bestuur verliep soepel en heeft gezorgd voor een fundament waarop verder gebouwd kan worden.
- Werving: Via-via, posters, flyers, een website, delen via whatsapp en andere sociale media. Er kunnen nog stappen gezet worden in de werving. Er is een goede verbinding met de school waar gerepeteerd wordt en daar zijn ook wervings lessen gegeven. De doelgroep 14-18jaar is lastiger, zij hebben echt een zangervaring nodig voordat ze ergens aan mee gaan doen. De wens is om een dag te gaan werven op de middelbare scholen. Binding met de dirigent is daarin belangrijk en de peers om hen heen. Vanuit een klein groepje starten om zo meer tieners te betrekken.

Waardevolle lessen:

- De opstart heeft langer geduurd en kostte meer energie en tijd dan verwacht. Het startmoment is dus een aantal keer opgeschoven, uiteindelijk is het toch de stap zetten om het gewoon te gaan doen en al doende te leren en bij te sturen.
- Tijdens het oprichten van de koorschool heeft het nieuwe bestuur en de werkgroep nieuwe facetten leren kennen die nodig zijn voor de organisatie, daar kwamen verschillende leerkuilen aan te pas. De ambitie vraagt om de organisatie goed in te richten.
- Veel vragen over werving, kostenplaatje, toegankelijkheid blijven, bestuursrollen en invullingen daarvan kwamen naar voren. Vanuit de grote droom zijn steeds kleine stapjes gezocht en gemaakt.
- Rohan Poldervaart heeft nu eigenlijk twee rollen, artistiek leider/dirigent en voorzitter, dat voelt niet goed. Het streven is voor de zomer een nieuwe constructie vorm te geven.

Blik op de toekomst:

- Het jeugdkoor gaat door na de zomervakantie. De andere koren gaan meer projectmatig werken en er komt een klassiek koor voor volwassenen bij.
- Het doel is om structureel te bouwen aan de groep voor de jeugd, meer zichtbaarheid daar aan geven. Mogelijk een project dat een product oplevert in de vorm van video- en audiomateriaal dat verspreid kan worden.

Impact:

- Het volwassenen koor Vocal Flavour heeft meer zekerheid voor de toekomst, de jongere zangers kunnen later doorstromen. Vocal Flavour is nu ook onderdeel geworden van de koorschool dat meer zekerheid biedt voor de toekomst.
- Voor iedereen in Zeewolde is er nu een plek om in aanraking te komen met samenzang.
- De kinderen groeien zichtbaar, een aantal waren eerst verlegen maar bloeien nu open. Ze hebben plezier met elkaar.
- Reacties van ouders en professionals in de regio zijn enthousiast en positief. De waardering en potentie zijn voelbaar.
- De koorschool is in het vizier gekomen van de provincie Flevoland en heeft een uitnodiging ontvangen voor een lunch voor 'De Parels van Flevoland'. Daarnaast heeft de koorschool in een brief waardering ontvangen van de Commissaris van de Koning.

Advies:

- Ben je er bewust van dat er veel tijd en energie in gaat zitten.
- Het is belangrijk om met een werkgroep de neuzen dezelfde kant op te krijgen en vooraf duidelijke afspraken hierover te maken, zodat de verwachtingen helder zijn.

Kangoeroekoor Promskoor Schiedam

Het Promskoor Schiedam bestaat nu 25 jaar en is ontstaan als projectkoor van Muziekvereniging Sint Radboud voor de eerste editie van Schiedam Proms in 2000. Sindsdien treden zij regelmatig samen met het orkest op en richten zij zich met name op lichte muziek. Het Promskoor dat uit 30 zangers bestaat wil graag jonge mensen enthousiast maken voor zingen. In 2025 bestaat Schiedam 750 jaar. Ter ere van dit jubileum wordt er een groot spektakel georganiseerd waarbij de wens is om ook kinderen mee te laten zingen.

Met name één bestuurder was erg betrokken bij het opzetten van het kangoeroekoor. Helaas is het door verschillende omstandigheden niet gelukt genoeg kinderen te bereiken en motiveren om een groep te vormen. Er is weinig aanbod en initiatief in Schiedam sinds de muziekschool daar niet meer bestaat.

In het begin was het lastig een dirigent te vinden. Via het netwerk van Vocallink en Koornetwerk Nederland waren er toch een paar geïnteresseerden. Na de herfstvakantie kon het kinderkoor met ruim 10 kinderen van start. Helaas kwam de helft van de kinderen de tweede keer niet terug wat zorgen werkten. Er werd op verschillende manieren contact gezocht met basisscholen in de omgeving, maar daar kwam weinig respons op. In januari 2025 ontstond er een nieuw plan voor een tweede poging. Opnieuw zouden tien kinderen samen gaan zingen en toewerken naar een optreden tijdens de Kindermuziekweek in april. Helaas vielen de aanmeldingen uiteindelijk toch tegen, waardoor het kinderkoor niet gestart kon worden.

Ook werd er een samenwerking gezocht met ZangExpress. Deze organisatie verzorgt op veel basisscholen in de regio Rotterdam muzieklessen. Het contact met de lokale cultuurcoach verliep helaas moeizaam.

Uiteindelijk heeft het betrokken bestuurslid van het Promskoor besloten niet verder te gaan met het oprichten van het kinderkoor.

Kangoeroekoor Popkoor LEF! - Project FAB!

Het Zaanse Popkoor LEF! heeft een eigen sound en gaat geen uitdaging uit de weg. De originele, meerstemmige popsongs met eigen arrangementen brengen de vrouwen ten gehore in muziektheatervoorstellingen. Een aantal zangeressen had al een tijdje de wens om het zingen door te geven aan de nieuwe generatie en een popkoor te starten voor jongeren vanaf 14 jaar.

Op 16 oktober vond de eerste repetitie plaats van Project FAB! Samen met 5 jongeren van 15 t/m 18 jaar ging dirigente Mindel Smid van start. De aantallen vielen wat tegen in het begin, maar het enthousiasme van deze 5 jongeren daarentegen niet. Na een tijdje werd gewisseld van locatie en kon het jongerenkoor terecht bij Fluxus, het centrum voor de kunsten van Zaanstad. In februari sloten na een open repetitie nog 4 jongeren aan bij het koor.

Project FAB! telt nu 9 leden en zingt eigentijdse nummers onder de energieke leiding van dirigente Mindel Smid.

Successen:

- De ervaring en passie die dirigente Mindel Smid meeneemt naar de repetities is fantastisch. Ze is heel gedreven en heeft gevoel voor de doelgroep. Ze stelt de jongeren op hun gemak in het zingen en creëert een veilige sfeer.
- Het eerste presentatiemoment was intiem en succesvol, smaakte naar meer.
- Er zijn zelfs twee jongens aangesloten!
- De open repetitie waar iedereen vrienden mee mocht nemen was een succes en heeft ervoor gezorgd dat er nog 4 jongeren aansloten.

Waardevolle lessen:

- Alle kanalen in de omgeving zijn gebruikt om zichtbaarheid aan het project te geven. Twee zangers uit het Popkoor LEF kende twee meiden die graag wilden zingen, dit is het startpunt geweest om meerdere jongeren aan te spreken.
- Het kost tijd om veel aandacht te besteden aan de werving en het bereiken van deze doelgroep. In de toekomst wil het bestuur in gesprek gaan met jongerenwerkers in de wijken zodat er via hen meer bekendheid aan gegeven kan worden.
- Het initiatief staat vrij op zichzelf, er is geen kinderkoor waar jongeren uit kunnen doorstromen.
- De nieuwe locatie biedt mogelijkheden om meer samen te werken met de organisatie van Fluxus en zo meer jongeren te betrekken.
- Een keer iets delen op social media werkt niet, het moet meer content gedeeld worden zodat de informatie herhaaldelijk langskomt. De jongeren zijn daarin zelf de ambassadeur, ze hebben hier wel sturing in nodig.
- Het bleek financieel en bestuurlijk te veel problemen op te leveren om het jongerenkoor binnen dezelfde stichting van Popkoor LEF! te organiseren. Daarom is er een stichting opgericht waar het jeugdkoor ondergebracht gaat worden, zodat ook via die weg subsidies aangevraagd kunnen worden.

Impact:

- De groep is gegroeid in zang, durf, zelfvertrouwen en in de sociale omgang met elkaar. Er ontstaan vriendschappen.

Toekomst:

- Doorgaan op deze route. Meer focus op social media en andere mogelijkheden om te werven en meer zichtbaarheid te geven aan het project.
- De verbinding met het volwassenenkoor is er nog niet, op het inzet van de bestuursleden na. Er zijn plannen voor het bezoeken van de repetities en mogelijk in de toekomst een duoconcert.

3.3 Opbrengsten, bevindingen en impact

Door de kangoeroekoren zijn meer dan 160 kinderen en jongeren, verspreid over Nederland, bereikt die vrijwel allemaal voor het eerst in aanraking zijn gekomen met samenzang. Deze kangoeroekoren hebben via de presentatiemomenten ruim 1500 toehoorders bereikt.

De vijf gestarte kinderkoren zijn allemaal voornemens door te gaan na dit pilotproject en werken toe naar organisatiestructuren die het mogelijk maken om voor een langere periode deze kinderen samen te laten zingen.

Sommige kangoeroekoren richten een eigen stichting op, anderen blijven bestaan onder de organisatie van het volwassenenkoor. Tijdens het project zijn er online bijeenkomsten georganiseerd om kennis en ervaring te delen met elkaar. Deze bijeenkomsten werden als prettig en inspirerend ervaren. Gedurende het proces konden vragen beantwoord worden, problemen waar de koren tegenaan liepen konden worden opgelost en de koren kregen nieuwe ideeën in de aanpak van de organisatie.

Doordat de koren een startbudget beschikbaar hadden was de drempel om van start te gaan een stuk lager. Een aantal koren speelden al een langere tijd met het idee om een jeugdgroep te starten, deze pilot zorgde ervoor dat ze deze droom eindelijk konden verwezenlijken en zo het 'zangzaadje' door konden geven aan een nieuwe generatie.

Overzicht van deelnemersaantallen

	Chr. Kinderkoor Jedaja	Kinderkoor Zeeland	SINGkoorschool Zeewolde	Vocal group FAB!	Koorschool MM
In totaal deelgenomen	51	27	20 kinderen 50 in totaal	9	18 zangers 5 cimbaalklas
Meisjes	37	22	16	7	21
Jongens	14	5	4	2	2
Tussentijds gestopt	5	11	geen	1	1 zanger 2 cimbaalklas
Jonger dan 10 jaar	38	17	8	geen	13
10 - 12 jaar	8	5	12	geen	9
13 - 15 jaar	geen	geen	geen	2	1
16 jaar en ouder	geen	geen	17 zangers Vocal Flavour	7	geen

Overzicht van organisatiedetails per kangoeroekoor

	Chr. Kinderkoo r Jedaja	Kinderkoo r Zeeland	SINGkoo r school Zeewolde	Vocal group FAB!	Koorschool MM
Repetities	28	27	43	32	35
Repetitiedag	Maandag- avond	Woensdag- middag	Vrijdagmiddag/ -avond	Woensdagavond	Woensdagmiddag Donderdagmiddag
Repetitietijd	45 minuten	45 minuten	60 minuten 120 minuten	90 minuten	45 minuten
Presentatie- momenten	4	4	2	1	2
Kosten deelname	€5,00 per maand	€87,50 of gratis met lidmaatschap muziekschool	€5,00 per repetitie	€89 per project	€5,00 per repetitie
Toehoorders	800	300	200	40	200
Samenwerking	Kerken	Muziekschool Zeeland	Gemeente Zeewolde, VocalNow, Hero Road Studios, Kunstlink Flevoland, ROHAN	Cultuurcentrum Fluxus	Martine Salomons, Bs 't Twiespan, Facet

3.4 Lessen en aanbevelingen

Eerder is al benoemd dat samenzang met kinderen vraagt om goede organisatie, maar zeker om maatwerk en de juiste mensen op de juiste plek. De kangoeroekoren hebben ieder op een eigen manier het project vormgegeven, ieder vanuit een andere beginsituatie, maar met hetzelfde budget aangevuld met de kennis van de website geefzangdoor.nl en de projectleider van Koornetwerk Nederland.

De uitkomsten en de aanpak per koor verschillen dan ook van elkaar. De uitkomsten van deze projectlijn laat zien, net als in de eerste projectlijn, dat de lokale context en infrastructuur van het kangoeroekoor veel invloed hebben op de uitkomst en het proces en het slagen van het project. Toch zijn er ook enkele algemene lessen en aanbevelingen te destilleren. Opnieuw zijn deze hier geordend per puzzelstuk van geefzangdoor.nl.

Droom, visie en waarden

Geef de passie van samenzang door aan nieuwe generaties. Kangoeroekoren vormen de toekomst voor volwassenenkoren, het is daarom belangrijk om hierin te investeren. Deze manier van werken maakt het mogelijk om een samenwerking met kinderkoren en volwassenenkoren op te zetten.

Initiatiefnemers

Gepassioneerde en bevrogen zangers uit het volwassenenkoor die het zangzaadje door willen geven aan de nieuwe generatie. Zorg dat je een werkgroep vormt zodat je niet alles alleen hoeft te regelen en organiseren. Bundel krachten en kwaliteiten.

Zangers

Kinderen in de leeftijd van 5 t/m 12 jaar zijn makkelijker te bereiken en motiveren om deel te nemen dan kinderen in de leeftijd van 12 t/m 18 jaar. Adolescenten spiegelen zich aan de peers om hen heen, hebben eerst een ervaring nodig voordat ze zich ergens voor aanmelden. Maar als je hen en vrienden enthousiast hebt weten te maken, dan zijn ze betrokken en gaan ze openstaan om te leren en te groeien. Het is daarbij belangrijk om de juiste taal te spreken, persoonlijke contact met begrip voor hun belevingswereld en behoeften.

Dirigent en Artistiek Team

De meeste kangoeroekoren hebben ervoor gekozen een andere dirigent aan te stellen voor het kinderkoor. Zij hebben gezocht naar dirigenten/muziekdocenten met affiniteit voor de leeftijd van de kinderen en ervaring in het lesgeven aan kinderen (bijvoorbeeld een groepsleerkracht).

De kinderkoordirigent werkt wel nauw samen met de werkgroep of dirigent van het volwassenenkoor om af te stemmen en waar mogelijk samen een optreden te verzorgen.

Pedagogische aanpak

Gebleken is dat er met name in het begin veel aandacht besteed moet worden aan het inrichten van een prettige repetitie structuur. Daaromheen wordt bijvoorbeeld limonade aangeboden voor de kinderen.

Didactische aanpak

Variatie in werkvormen, activiteiten en repertoire, gebruik een duidelijke structuur in je repetities.

Planning

Beschrijf een gericht en serieus plan, neem de tijd om het project op te starten en ben je bewust van de hoeveel tijd die er ingestoken moet gaan worden. Ook na de start heeft het project aandacht nodig om verder te groeien. Starten gedurende het jaar kan ook succesvol zijn.

Locatie

Bij sommige kangoeroekoren wordt dezelfde repetitieruimte gebruikt. Magnificat in Emmen heeft bewust gekozen om de repetities in het verzorgingstehuis te organiseren ipv in de kerk waar het volwassenkoor repeteert. Ook geven zij AMV lessen op een basisschool om het zingen dichterbij het kind te brengen. Sing! Koorschool Zeewolde repeteerde met Vocal Flavour al in een school en gebruikt deze zelfde locatie voor de repetities van de andere koren. Het zorgt voor een nauwe samenwerking met de school zelf. de repetities

Financiën

De financiën rondom een kinderkoor zijn in veel gevallen een puzzel. De meeste koren willen het zingen laagdrempelig aanbieden, maar het is wel belangrijk dat de dirigent een eerlijke vergoeding krijgt voor het harde werk. Daarnaast komen er nog meer kosten kijken bij het organiseren van een kinderkoor, denk aan zo nu en dan een uitje met het koor, bladmuziek, locatiehuur, concertkleding en muzikale begeleiding.

Sing! Koorschool Zeewolde heeft de titel kangoeroekoor letterlijk genomen en berekent een deel van de contributie van het kinderkoor door aan de volwassenkoren. Zij dragen dus een klein stukje bij aan het doorgeven van het zangzaadje voor kinderen.

Partners

Zoek een samenwerking met de lokale organisaties, bijvoorbeeld een muziekschool, basisscholen, verzorgingstehuizen en de cultuurcoach/makelaar kan je hier goed bij helpen.

Vrijwilligers

Om een sterke verbinding te houden met het volwassenenkoor helpt het om een werkgroep aan te stellen bestaande uit een aantal zangers uit het volwassenenkoor die betrokken zijn bij de opzet van het kangoeroekoor. Bij verschillende kangoeroekoren zijn deze vrijwilligers regelmatig aanwezig bij repetities en in overleg met de dirigent/zanggroepleider.

Communicatie

Werving via lokale nieuwsbladen, flyers, het netwerk van het volwassenenkoor, social media, organiseer open repetities: neem een vriend mee.

4. Projectlijn 3: Netwerkontwikkeling rondom Kinder- en Jeugdkoorzang

4.1 Opzet project

Naar aanleiding van het Herstel- en Toekomstverslag voor de koorsector, is er vanuit Koornetwerk Nederland in het voorjaar van 2023 een Kwartiermaker Jeugd- en Kinderkoorzang aangesteld. Al snel werd duidelijk dat de betrokkenen in de kinder- en jeugdkoorzang sterk de behoefte hadden om elkaar meer te ontmoeten en kennis uit te wisselen, maar dat dit moeilijk te realiseren was. In september 2023 werd het project Kinder- en Jeugdkoorzang gestart om dit netwerk te versterken en uit te breiden.

Het was de taak van de projectleider om het netwerk te activeren, aan te jagen en samen te brengen met als doel een duurzame verbinding te leggen. Via deze pilot zijn we gaan onderzoeken hoe we dit het beste kunnen doen, welke vormen werken en welke niet en hoe belangrijke aspecten als inclusiviteit en duurzaamheid geborgd kunnen worden. De projectleider kreeg de rol van centrale vraagbaak en initiator, organisator van live en online bijeenkomsten in Nederland.

Het plan van aanpak dat werd opgesteld kreeg een aantal pijlers: live en online bijeenkomsten, het organiseren van een klankbordgroep van professionals, het publiceren van de website geefzangdoor.nl en training en advies voor de twee pilotprojecten gericht op wijkkoren en kangoeroekoren. Daarnaast werden kennis en ervaringen gebundeld en gedeeld binnen het ontwikkeltraject van LKCA gericht op het Nationaal Akkoord Amateurkunst.

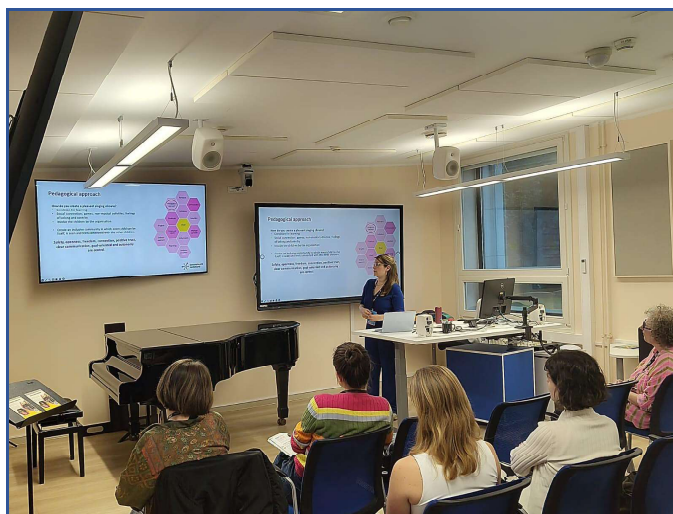
Gedurende het project ontstond het idee om een landelijk festival te organiseren waar zingende kinderen én professionals samen konden komen. Dit werd het ECHO-festival dat op 17 mei 2025 plaatsvond. Ook organiseerde de projectleider samen met korenbond Vocalink het ECHO-festival.

4.2 Uitvoering en betrokken partijen

De uitvoering van het project lag met name in handen van de projectleider in samenwerking met de netwerkmanager en communicatiemedewerker van Koornetwerk Nederland. Voor de invulling van het programma van de online en fysieke bijeenkomsten voor het netwerk werd steeds samengewerkt met een inspirator uit de kinder- en jeugdkoorsector. Er werden gesprekken gevoerd met betrokkenen uit het veld die vragen hadden, of juist al veel activiteiten organiseerden voor zingende kinderen en deze kennis wilden delen.

De projectleider schreef een nieuwsbrief die elke twee/drie maanden gestuurd werd naar een groeiende mailinglist van geïnteresseerden. Deze nieuwsbrieven bevatten informatie over het project Jeugd, actualiteiten rondom zingen met kinderen, updates over de pilotprojecten en geplande activiteiten voor de kinderkoorsector.

De projectleider was daarnaast betrokken bij verschillende projecten en evenementen gericht op kinder- en jeugdkoorzang. Zo richtte het Nederlands Kamerkoor vorig jaar het jeugdkoor YARA op onder leiding van o.a. Rohan Poldervaart. De projectleider gaf gedurende het proces advies over de aanpak en werving van dit nieuwe project voor de zingende jeugd.

Ook in Limburg was de projectleider betrokken bij gesprekken van VNK-Limburg over het organiseren en uitdenken van een nieuwe strategie om het zingen bij kinderen en jongeren weer op de kaart te zetten. Daarnaast was de projectleider aanwezig bij verschillende evenementen van Meer Muziek in de Klas, de Gehrelsvereniging voor Muziekeducatie en de European Choral Association en wisselde daar met verschillende (internationale) kinderkoördirigenten en muziekdocenten ideeën uit over kinder- en jeugdkoorzang.

Op dinsdag 8 juli 2025 gaf de projectleider een presentatie over de pilotprojecten tijdens het internationale festival voor koördirigenten Leading Voices in Tallinn. De [presentatie](#) is op YouTube terug te kijken.

Overzicht netwerkbijeenkomsten

Datum	Bijeenkomst	Partners & workshopleiders
27 en 28 februari 2024	Online Meetups voor kinderkoördirigenten en bestuurders	Michael Wesselink (Muziekschool Waterland) en Chris Kuijpers (Limburgse Koorschool)
21 mei 2024	Online Meetup voor kinderkoördirigenten en bestuurders	Ineke Geleijns (Educatieafdeling De Nationale Opera & Ballet)
13 juni 2024	Sing&DanceUP	Meer Muziek in de Klas
14 september 2024	Inspiratiedag bij De Nationale Opera & Ballet	Hanne van de Vrie (Kinderkoördirigent) Sophie Vroegop (Fondsenwerving DNO)
5 november 2024	Online Meetup voor kinderkoördirigenten en bestuurders	Carla Wijnen (Projectleider Stemmingmakers Tilburg)
11 januari 2025	Koornet Werkdag 2025 in Amersfoort	Claudia Franzen & Peggy Hegeman (Dirigent Souvenir Jeugdkoor)
12 maart 2025	Online Meetup voor kinderkoördirigenten en bestuurders	Ingrid Herk-Roig (Dirigent Koorschool Dordrecht)
17 mei 2025	ECHO-festival bij Akoesticum in Ede	Workshops van Marleen Everink, Anouk Vinders, Lieve van Tuijl en Chris Kuijpers
5 juni 2025	Sing&Dance Up	Méér Muziek in de Klas

Meetups en inspiratiedagen

In totaal zijn er vijf online Meetups georganiseerd voor kinderkoördirigenten en bestuurders. Deze bijeenkomsten vonden via Zoom plaats in de ochtend of in de avond om zo verschillende betrokkenen te kunnen bereiken. Naast een update over het project Jeugd was er een presentatie van een inspirator uit het werkveld en ruimte voor discussie en gesprek, vaak rondom een actueel thema.

Thema's zoals werving van nieuwe leden, het behoud van je leden, maar ook de financiën, of de keuze voor repertoire en concerten kwamen aan bod. De bijeenkomsten werden zowel door nieuwe deelnemers als terugkerende deelnemers bezocht waardoor er elke keer een gemêleerde groep

ontstond met gepassioneerde deelnemers. De ene deelnemer leidde al jaren een eigen koorschool, de andere begon net met een koor op een basisschool. Het zorgde voor bruisende en energieke gesprekken en interessante discussies.

De drie fysieke bijeenkomsten waren van een ander karakter. De inspiratiedag bij de Nationale Opera werd gestart door een energieke workshop van Hanne van de Vrie over inzingers, en lied schrijven met kinderen en in de middag gaf Sophie Vroegop een verhelderende presentatie over fondsenwerving. De dag werd bezocht door zowel nieuwe als bekende deelnemers en dat zorgde weer voor veel mooie gesprekken en uitwisselingen. Het programma van de Koornet Werkdag stond meer als gewoonlijk in het teken van zingende jeugd. Dirigenten Anais de

Morandais en Pia Pleijsier gaven een workshop en open repetitie van de koren van Nieuw Vocaal Amsterdam. Ook gaven Peggy Hegeman en Claudia Franzen samen een interactieve workshop over zingen met kinderen en gaven de zangers van Nieuw Vocaal Amsterdam aan het einde van de dag een spetterend optreden.

Het ECHO-festival was de derde fysieke bijeenkomst voor kinderkoördirigenten en bestuurders. Voor het organiseren van het ECHO-festival werkte de projectleider en netwerkmanager van Koornetwerk Nederland samen met korenbond Vocalink. Het idee ontstond om een landelijk evenement te organiseren voor koorliefhebbers. Het programma van het festival bestond uit twee elementen: drie verschillende ateliers voor kinderen in de leeftijd van 10 t/m 18 jaar en workshops voor kinderkoördirigenten en bestuurders. Het festival vond plaats bij Akoesticum in Ede en was een bruisende eerste editie afgesloten met een gezamenlijke presentatie en concert van het meervoudige prijswinnende jeugdkoor van de koorschool Nieuw Vocaal Amsterdam. Meteen werd duidelijk dat dit een terugkerend evenement moet gaan worden waarbij de zingende jeugd en professionals elkaar kunnen ontmoeten.

Klankbordgroep

Een onderdeel van het project Jeugd is het oprichten van een duurzaam netwerk voor kinderkoördirigenten. De projectleider stelde een klankbordgroep samen bestaande uit zeven kinderkoördirigenten uit Nederland. Peggy Hegeman, Raghna Wissink, Wilma ten Wolder, Mathieu Vulto, Ruben de Grauw, Rohan Poldervaart en Mariëtte Effing vormden samen de klankbordgroep en kwamen drie keer online en fysiek bij elkaar. Tijdens deze gesprekken werd gebrainstormd en een gezamenlijke visie ontwikkeld gericht op de toekomst van de kinderkoorsector.

Het is de droom van deze klankbordgroep om vanuit het samenbrengen van dirigenten tot een structuur te komen waar ook kinder- en jeugdkoren aan verbonden zijn. Vanuit deze overeenkomstige visie is het belangrijk om draagvlak te creëren voor het netwerk dat het belang van samenzang voor de ontwikkeling van het 'hele kind' uitdraagt. Hoe dit netwerk verder vormgegeven kan worden is de volgende stap. Menskracht en budget zijn daarvoor nodig. De kinderkoördirigenten zelf hebben volle werkweken met veel wisselende werkplekken. Aan passie is geen gebrek, dat is wel gebleken uit de bruisende gesprekken en bijeenkomsten.

4.3 Opbrengsten en impact

Het project Jeugd heeft er op verschillende manieren voor gezorgd dat er meer aandacht is gekomen voor zingende kinderen en het belang van goed muziekonderwijs. Sinds de start van het project Jeugd wordt Koornetwerk Nederland veel vaker benaderd over het zingen met kinderen en jongeren. Er is meer bewustwording gekomen over het belang van zingen met kinderen doordat er gerichte activiteiten zijn georganiseerd.

Deze initiatieven zijn gedeeld op sociale media en in vakbladen zoals ZINGmagazine en de Pyramide. Kinderkoordirigenten delen via een enquête dat zij weer meer vertrouwen krijgen in de toekomst van de kinderkoren doordat ze er niet alleen voorstaan maar zich meer verbonden voelen met anderen in het werkveld. Nieuwe initiatiefnemers hebben hun vragen kunnen stellen aan de projectleider en andere betrokkenen tijdens de online en fysieke bijeenkomsten en hebben daardoor een positief duwtje in de rug gekregen om daadwerkelijk te gaan zingen met kinderen.

Gebleken is dat het organiseren van een kinderkoor anders verloopt dan de organisatie van een volwassenenkoor. De website Geefzangdoor.nl geeft de organisatie van kinderkoren goed weer en wordt door zowel nieuwe als bestaande dirigenten, muziekdocenten en initiatiefnemers positief ontvangen en gebruikt als een bron van inspiratie en kennis.

De kinderkoorsector en de volwassenenkoorsector is meer in beweging gekomen om na te denken over initiatieven om het zingen meer onder de aandacht te brengen bij de nieuwe generaties. De nieuwsbrief van het project Jeugd heeft deze initiatieven zo veel mogelijk proberen te verspreiden zodat anderen daar ook van kunnen leren. Kinderen zijn tenslotte de toekomst van de volwassenenkoren en als zij willen blijven bestaan zullen ze daar ook een steentje in moeten bijdragen.

Hoewel er nog geen eigenstandig of zelfvoorzienende netwerkorganisatie is voor Kinder- en Jeugdkoren en hun dirigenten, zijn er aantoonbare stappen gezet in het opbouwen van de contacten en het aanjagen van het netwerk. Het ontstaan van het ECHO festival, het nieuwe landelijke evenement voor jeugdkoorzang, is daar onomstotelijk bewijs voor.

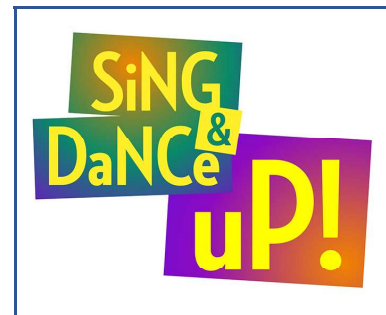
Deelnemersaantallen netwerkbijeenkomsten

Online Meetup 27 en 28 februari 2024	30 deelnemers
Online Meetup 21 mei 2024	5 deelnemers
Inspiratiedag DNO 14 september 2024	25 deelnemers
Online Meetup 5 november 2024	16 deelnemers
Koornet Werkdag 11 januari 2025	10 deelnemers

Online Meetup 12 maart 2025	13 deelnemers
ECHO festival 17 mei 2025	Aterlier A 19 zangers in leeftijd van 10-12 jaar Atelier B 19 zangers in de leeftijd van 13 - 15 jaar Aterlier C 4 zangers in de leeftijd van 16 - 18 jaar 15 deelnemers van de workshops 7 gasten 50 zangers van het Jeugdkoor van Nieuw Vocaal Amsterdam
Mailinglijst nieuwsbrief	164 geïnteresseerden op de lijst

Sing & Dance UP!

Gedurende het project Jeugd is er een samenwerkingsverband ontstaan met Meer Muziek in de Klas en de ELJA Foundation. In meerdere gesprekken is gesproken over de overeenkomstige doelstelling om meer kinderen in aanraking te laten komen met muziek en zangonderwijs. De projectleider heeft meegedacht over de invulling van het evenement Sing & Dance UP! dat op 13 juni 2024 voor het eerst door Meer Muziek in de Klas werd georganiseerd. Een groot zang- en dansevenement voor 3000 basisschoolkinderen uit alle delen van Nederland in de Brabanthallen in Den Bosch.

Ook voor de tweede editie, die op 5 juni 2025 plaatsvond, heeft de projectleider meegedacht over het repertoire en de keuze voor de dirigenten. Deze keer kwamen 6000 basisschoolkinderen uit het hele land in Ahoy Rotterdam samen om een middag samen te zingen met bekende artiesten uit Nederland. Bekijk [hier](#) de aftermovie van 5 juni 2025.

4.4 Lessen en aanbevelingen

De projectleider heeft in het kader van het project Jeugd veel gesprekken gevoerd met betrokkenen uit het werkveld, daarnaast ook veel input opgehaald uit de bijeenkomsten met de betrokkenen van de wijkkoren, de kangoeroekoren en de deelnemers van de netwerkbijeenkomsten. Verschillende thema's blijven terugkomen, zoals de financiën van het kinderkoor, de werving van leden en het behoud van de leden, maar ook bijscholingsmogelijkheden voor de zangcoaches en dirigenten en de mogelijkheden tot samenwerking met lokale organisaties.

Aan het begin van het project kwam sterk naar voren dat er al veel mooie initiatieven worden georganiseerd om te zingen met kinderen, maar dat deze niet altijd vindbaar of zichtbaar zijn voor anderen, waardoor veel kinderkoördirigenten zelf het wiel aan het uitvinden zijn. Getracht onder andere is om via de online en fysieke bijeenkomsten de kinderkoördirigenten met elkaar in contact te laten komen zodat zij van elkaar kunnen leren en niet meer alles alleen hoeven uit te vinden. Hierin zijn stappen gezet, de mailinglijst van de nieuwsbrief bestaat nu uit bijvoorbeeld 164 namen - een goed begin, maar ook met veel groeipotentie.

Gedurende de subsidieperiode sloten steeds meer nieuwe deelnemers aan en bleven bekende deelnemers terugkomen naar de bijeenkomsten, een signaal dat onze activiteiten voorzien in een

behoefte van het veld. Tegelijk zijn er nog veel kinderkoördirigenten die we niet of nauwelijks bereiken en die Koornetwerk Nederland nog niet weten te vinden. Dat kwam ook naar voren in de evaluatie-enquête, die aan het eind van het project is afgenomen bij de geïnteresseerde koorleiders. Ligt dat aan de communicatiestijl van Koornetwerk Nederland, of ligt dat aan het feit dat kinderkoördirigenten dit werk niet als een fulltime baan beschouwen omdat ze vaak een hybride werkwijze hebben op een school of muziekschool? Vragen die gesteld moeten worden voor het vervolgtraject van het project Jeugd.

De deelnemers die betrokken waren en aanwezig waren, gaven aan het project Jeugd waardevol te vinden. Zij hebben behoefte aan meer continuïteit en structuur in het vinden van elkaar. Een zelfvoorzienend netwerk heeft daardoor nu nog geen kans van slagen, daarvoor zijn er nog te veel vragen te beantwoorden, zoals: voor wie is het precies, en wat doet zo'n netwerk dan?

Een passende vervolgstap op de activiteiten en pilots die nu zijn georganiseerd binnen deze subsidieperiode, zou het organiseren van lokale netwerkbijeenkomsten zijn, eventueel per regio. Professionals uit de sector hebben de behoefte om een aantal keer per jaar bij elkaar te komen en met elkaar te sparren over de dagelijkse praktijk. Een landelijke netwerkbijeenkomst per jaar zou deze regio's dan met elkaar kunnen verbinden, bijvoorbeeld tijdens het ECHO-festival of de Koornet Werkdag.

Die bijeenkomsten hoeven niet enkel in het teken van kennisdeling te staan, maar zouden ook mogelijkheden kunnen zijn om bij elkaar in de lespraktijk te observeren en zo bijscholing mogelijk te maken. Hiervoor is het nodig dat een initiatiefnemer deze bijeenkomsten organiseert en faciliteert, omdat de vaak zelfstandige kinderkoördirigenten hier waarschijnlijk geen tijd en ruimte voor hebben. Om deze projectleider te faciliteren is budget nodig. Het opzetten van deze bijeenkomsten zou het begin kunnen zijn van een zelfvoorzienend netwerk.

Naast gespecialiseerde (regionale) bijeenkomsten voor de professionals is het belangrijk dat er een terugkerend landelijk evenement voor kinder- en jeugdkoorzang op de planning komt te staan. Dit zou in de vorm van een jaarlijks ECHO-festival mogelijk zijn. Afgelopen editie lag de focus op het samenbrengen van zowel zingende kinderen en jongeren als professionals die met kinderen zingen/muziek maken.

Het oorspronkelijke plan van het ECHO-festival was een driedaags festival met overnachting en een eindpresentatie. Dit idee was geïnspireerd op het concept van Europa Cantat Junior dat elke drie jaar plaatsvindt in een stad in Europa. Tijdens dit festival gaat het om ontmoeting van gelijkgestemden, samenbrengen van culturen, samen toewerken naar een presentatie en het bieden van een podium voor alle jeugdcores.

Hoe mooi zou het zijn als wij in Nederland een jaarlijks terugkerend evenement kunnen organiseren waarbij deze elementen naar voren komen en waar de zingende jeugd en de professionals samenkomen? De professionals die nu al betrokken zijn bij het project Jeugd delen de passie om nieuwe generaties het plezier in samenzang bij te brengen en verspreiden daarbij het belang van zingen op de ontwikkeling van het 'hele kind'.

5. Conclusies bij de opstart van zanggroepen voor kinderen

Met het project De Jeugd Floereert in Samen Zingen is het Koornetwerk Nederland gelukt om kinderen op verschillende manieren in aanraking te laten komen met samenzang. Dat gebeurde direct, via lokale projecten in de vorm van wijkkoren en kangoeroekoren, en ook indirect via het aanjagen van een netwerk voor kinderkoorleiders om kennis en ervaring met elkaar te delen.

Vanuit betrokkenen in de drie projectlijnen komt één aandachtspunt sterk naar voren: dat zodra er een infrastructuur is opgezet, kinderen de route naar samenzang weten te vinden en daar blij van worden en behoefte aan hebben. Het kost echter wel energie, inspanning en tijd om deze infrastructuur op te zetten en te onderhouden, en dat vraagt om meerjarige, structurele inzet.

Verschiedene factoren spelen hierbij een rol die het project kunnen laten slagen. De beschreven onderdelen van de website Geefzangdoor.nl geven al een goed overzicht van de thema's rondom het oprichten en onderhouden van een zanggroep voor kinderen en jeugd.

Hierbij zijn een aantal zaken van groot belang:

- Dat de juiste betrokkenen ingezet worden;
- Dat de verbinding tussen de zangpedagoog, het kind en de ouder gelegd wordt en onderhouden;
- Dat er geld beschikbaar wordt gesteld voor de opstart en continuering van de zanggroep;
- Dat er een netwerk wordt onderhouden waarin de kinderkoorleiders en zangpedagogen elkaar kunnen vinden, om kennis te bundelen en zich bij te scholen, zodat zij toegerust blijven voor de toekomst.

De koorsector heeft dankzij dit project een boost gekregen om verder te bouwen aan een fijnmazig zangbestel voor Kinder- en Jeugdkoorzang, waarin voor elk kind dat dat wil een passende plek is waar (samen) gezongen wordt.

Het is te hopen dat via de website geefzangdoor.nl, de inspiratieverhalen van de opgerichte kangoeroekoren en via een eventueel vervolgproject nóg meer kangoeroekoren, wijkkoren en andere vormen van zanggroepen opgericht kunnen gaan worden.

Zo verspreiden we de olievlek van het samenzingen verder onder de jeugd. De jeugd is tenslotte de toekomst van samenzingend Nederland.

6. Bijlagen

Bijlage 1: Exit-vragenlijst Kangoeroekoren

1. Hoeveel kinderen hebben in totaal meegedaan?
2. Hoeveel meisjes namen deel, en hoeveel jongens?
3. Hoeveel kinderen zijn tussentijds gestopt?
4. Wat was de verdeling in leeftijd van de deelnemende kinderen?
 - a. Jonger dan 10 jaar
 - b. 10 - 12 jaar
 - c. 13 - 15 jaar
 - d. 16 jaar en ouder
5. Hoeveel repetities hebben jullie in totaal gehad met het kangoeroekoor gedurende de looptijd van de pilot?
6. Op welk moment in de week vonden de repetities plaats?
7. Hoelang duurden de repetities?
8. Hoeveel presentatiemomenten / optredens hebben jullie in totaal gerealiseerd gedurende de looptijd van de pilot?
9. Welke andere activiteiten zijn er nog georganiseerd in het kader van de pilot?
10. Waren er voor de deelnemende kinderen kosten verbonden aan deelname aan het koor?
 - a. Zo ja, wat waren de deelnamekosten?
11. Wat kun je - in algemene zin - zeggen over het (muzikale) instapniveau van de kinderen?
12. Hoeveel toehoorders zijn er (ongeveer) bereikt met de presentatie(s) van het kangoeroekoor gedurende de looptijd van de pilot?
13. Met welke (lokale/regionale) partners heb je samengewerkt bij het opzetten van het kangoeroekoor?

Bijlage 2: interviewvragen exit-gesprek kangoeroekoren

- Welke **verwachtingen** hadden jullie van het project voordat het begon, en in hoeverre zijn die wel of niet uitgekomen? En wat heeft jullie het meest **verrast**?
- Wat beschouwen jullie als de **grootste successen** van het project tot nu toe?
- Welke **waardevolle lessen** hebben jullie geleerd tijdens dit project?
- Hoe hebben jullie de **begeleiding** vanuit Vocalink en Koornetwerk Nederland ervaren? Wat werkte goed, wat had beter gekund en wat is er mogelijk gemist in de ondersteuning?
- Hoe kwamen jullie **visie en waarden** tot uiting in de opzet van het kangoeroekoor, zoals de repertoirekeuze, repetitie opzet, pedagogische aanpak en de sfeer binnen de groep?
- Hoe hebben jullie de **communicatie** en **werving** van de jeugd aangepakt om hen in beweging te zetten en actief deel te nemen aan het project? Wat ging daarin goed en wat had beter gekund?
- Welke **impact** heeft het project volgens jullie gehad op volwassenen, kinderen en de bredere omgeving?
- Hoe zien jullie de **toekomst** van het koor of het project na de zomer?
- Zouden jullie andere volwassenen koren aanraden om een kangoeroekoor te starten? Zo ja, welk **advies** zouden jullie hen meegeven? Zo nee, waarom niet?

Bijlage 3: formulier projectevaluatie voor de professionals

Evaluatie Netwerk Project De Jeugd floreert in Samen Zingen - juni 2025

We horen graag jouw ervaring met het project Kinder- en Jeugdkoorzang van Koornetwerk Nederland en de bijeenkomsten waaraan je hebt deelgenomen. Jouw input helpt ons bij het verbeteren en voortzetten van dit initiatief.

1. Op welke manier heb je het afgelopen jaar iets gemerkt van het project? Denk bijvoorbeeld aan zichtbaarheid van het project (zoals nieuwsbrieven, social media, of andere communicatie), deelname aan bijeenkomsten of activiteiten, nieuwe contacten, of inspiratie voor je eigen koor praktijk.

2. Op welke manier heeft dit project impact gehad op jouw ontwikkeling of praktijk?

Kruis aan wat van toepassing is:

- Ik heb nieuwe of aangepaste taken opgepakt in mijn werk met kinderkoren
- Mijn visie of motivatie om met kinderen te werken is versterkt of veranderd
- Ik heb praktische vaardigheden geleerd of verbeterd (bijv. repertoirekeuze, werving, repetitietechniek)
- Ik heb nieuwe kennis opgedaan over kinderkoren, beleid, of organisatievormen
- Ik heb mijn organisatie (of koorstructuur) anders ingericht of nieuwe samenwerkingen opgezet
- Geen merkbare impact
- Anders, namelijk: _____

Toelichting: _____

3. Wat zijn voor jou de grootste uitdagingen bij het opzetten of organiseren van zanggroepen voor kinderen?

4. Hoe vaak heb je deelgenomen aan een bijeenkomst (online of fysiek) van dit project?

- 1 keer
- 2 keer
- 3 keer of meer
- Niet deelgenomen

5. Hoe waardevol vond je de bijeenkomsten (zowel online als fysiek) voor jouw eigen praktijk?

Meerdere antwoorden mogelijk – vink aan wat van toepassing is

- Ik heb nieuwe inzichten opgedaan
- Ik voelde me geïnspireerd door andere deelnemers
- Ik heb praktische handvatten gekregen om mee aan de slag te gaan
- Ik vond het vooral leuk om gelijkgestemden te ontmoeten
- Ik vond het minder relevant voor mijn situatie
- Anders, namelijk: _____

6. Hoe relevant vond je de onderwerpen die tijdens de bijeenkomsten (online en fysiek) zijn besproken voor jouw praktijk?

1 Helemaal niet relevant – 5 Zeer relevant

1 2 3 4 5

Toelichting: _____

7. Heb je naar aanleiding van een bijeenkomst concrete stappen ondernomen in jouw eigen praktijk?

- Ja
- Nog niet, maar ik ben dit wel van plan
- Nee

Toelichting: _____

8. Wat zou je graag willen terugzien in een mogelijk vervolgtraject en/of netwerk voor Kinder- en Jeugdkoorzang?

9. Heb je nog ideeën of suggesties om de informatievoorziening rondom het project te verbeteren?

Hartelijk dank voor je deelname en waardevolle feedback!